

Klaipėdos apskrities Ievos Simonaitytės viešoji biblioteka

Kultūros paveldo objektų – fotodokumentų – aprašymas LIBIS: metodinė priemonė

Papildytą ir atnaujintą leidinį parengė Danguolė Rubavičienė

2023 metų redakcija

Klaipėda, 2023

Turinys

Įvadas	3
Sąvokos	4
Apie KPO bibliografinių įrašų kūrimą	12
Įrašo kūrimas naudojant specialų šabloną	14
Bibliografinio įrašo etiketė	14
Kortelė „Ryšys“	14
Kortelė „Aprašas (m)“ (atitinka UNIMARC 2-- bloką)	16
Kortelė „Kodai“ (atitinka UNIMARC 116--lauką)	16
Kortelė „Vardai“ (atitinka UNIMARC 7-- bloką)	17
Kortelė „Dalykai“ (atitinka UNIMARC 6-- bloką)	19
Kortelė „UDK“	19
Kortelė „UDK apskaitai“	19
Bibliografinio aprašo kūrimas UNIMARC formatu	20
100 laukas. Bendrai tvarkomi duomenys	20
101 laukas: Ištekliaus kalba	22
102 laukas: Išleidimo arba pagaminimo šalis	22
116 laukas: Koduota informacija Grafika	22
122 laukas. Laikotarpis atskleidžiamas ištekliaus turinyje	23
181, 182, 183 laukai – Koduotos informacijos duomenų laukai	24
200 laukas. Antraštės ir atsakomybės duomenys	26
203 laukas. Turinio forma ir priemonės tipas	27
210 laukas. Išleidimas, platinimas ir kt.	28
215 laukas. Fiziniai duomenys	29
225 laukas. Serija	30
283 laukas. Laikmenos tipas	30
300 laukas. Bendroji pastaba	31
302 laukas. Pastaba apie koduotą informaciją	31
303 laukas. Bendroji pastaba apie aprašomąją informaciją	31
306 laukas. Pastaba apie publikavimą, platinimą ir t. t.	32
307 laukas. Pastaba apie fizinius duomenis	32
308 laukas. Pastaba apie seriją	32
316 laukas. Pastaba apie turimą egzempliorių	32
317 laukas. Proveniencijos pastaba	33
330 laukas. Santrauka arba referatas	33
4-- Ryšio laukų blokas	34
6-- Blokas. Dalykų ir UDK indeksų blokas	38
Dalykinės rubrikos	39

675- UDK indekso nustatymas.....	41
7-- Atsakomybės blokas	47
Rekomenduojama metodinė literatūra ir standartai.....	50

Įvadas

Ši metodinė priemonė yra rekomendacinio pobūdžio ir skirta Klaipėdos regiono bibliotekų specialistams, skaitmeninantiems kultūros paveldo objektus (toliau – KPO) ir kuriantiems KPO bibliografinius įrašus. Pirmasis „Kultūros paveldo objektų – fotodokumentų – aprašymas LIBIS: metodinė priemonė“ leidimas buvo parengtas 2020 metais Klaipėdos apskrities Ievos Simonaitytės viešosios bibliotekos (KLAVB) Kraštotyros ir skaitmeninimo skyriaus darbuotojų Audronės Balsės ir Viktorijos Karalienės, remiantis standartais (UNIMARC ir kt. išvardintais) bei kita metodine literatūra. Ši, dar 2015 m. pradėta kurti metodinė priemonė – daugybės pasitarimų, konsultacijų ir diskusijų su KLAVB ir Lietuvos nacionalinės bibliotekos specialistais rezultatas. 2021 metais atnaujinus LIBIS sistemą ir bibliografinių įrašų kūrimui pradėjus taikyti RDA, ISBD 0 (nulinės) Turinio formos ir priemonės tipo srities bei atnaujintą UNIMARC standartus, kilo poreikis papildyti metodinę priemonę. Antrąjį papildytą leidinį parengė KLAVB Informacijos išteklių skyriaus vyriausioji bibliotekininkė, kataloguotoja Danguolė Rubavičienė. 2023 m. leidinyje buvo atnaujinta informacija apie pasikeitusias taisykles dėl asmenvardžių teikimo į 600, 601 ir 7-- bloko laukus.

Tikimės, kad metodinė priemonė palengvins KPO skaitmenintojų ir bibliografinių įrašų kūrėjų darbą bibliotekose.

Sąvokos*

Akrilas (angl. *acrylic* < lot. *acer*, kilm. *acris* – aštrus) <tapybos priemonė> – polivinilacetatiniai dažai, naudojami tapyboje. Turi temperai ir guašui būdingų meninės raiškos savybių. Dažai tepami ant įvairių paviršių teptuku, voleliu, purškiami aerozoliniu purškikliu. Akrilas greitai džiūsta sudarydamas drėgmei atsparų matinį paviršių, beveik nekeičia spalvos. Ryškumas padidinamas įmaišius fluorescuojančių ir perlamutrinių pigmentų.

Akrilas (angl. *acrylic* < lot. *acer*, kilm. *acris* – aštrus) <tapybos technika> – tapoma akrilu. Akrilas paplito 20 a. antros pusės avangardinių dailės krypčių (oparto, minimalizmo, fotorealizmo) dailininkų kūryboje.

Akvatina (it. *acquatinta* – dažytas vanduo) <grafikos technika> – giliaspudė grafikos technika. Vario arba cinko plokštelė apibarstoma kanifolijos milteliais, joje piešiama, plokštelė pakaitinama, atvėsinama ir ėsdinama rūgštimi. Tonų įvairovei gauti ėsdinama kelis kartus. Į išėsdintas vietas įtrinami dažai ir daromas atspaudas. Giliausiai išėsdintos vietos atspaude būna tamsiausios. Akvatintą galima taikyti ir spalvotiems atspaudams. Dažnai derinama su ofortu. Išrasta 16 a.

Akvarelė (it. *acquarello* < *acqua* – vanduo) <technika> – vandeniniais dažais iš smulkiai sutrinto pigmento ir vandenyje tirpaus rišiklio (dažniausiai gumiarabiko) su priemaišomis (medaus, glicerino) sukurtas kūrinys.

Albumas – išleista paveikslų kopijų, iliustracijų ir pan. knyga.

Aliejinė tapyba <tapybos technika> – tapoma aliejiniais dažais ant įvairaus pagrindo– ištemptos drobės, lentos, faneros, kartono, metalo, stiklo, popieriaus. Pagrindas gruntuojamas, dažnai dedamas padažis. Teptuku ar mentele dažai tepami įvairaus storio sluoksniu (pastozinė tapyba); jie gali persišviesti (lesiruotė) arba nepersišviesti (kopusinė tapyba). Tapoma greitai vienu sluoksniu (*alla prima*) arba ilgai, keliais sluoksniais. Aliejinės tapybos kūrinių galima taisyti, pertapyti. Tapant keliais sluoksniais, pastoziskai, gaunama faktūra.

Aliejiniai dažai <tapybos priemonė> – pigmento ir aliejaus arba alkidinio pokosto suspensija. Gaunami sumaišius džiūstantįjį ar pusiau džiūstantį aliejų (tungo, sojų pupelių, dažniausiai sėmenų), pigmentą (titano dioksida, ochrą, geležies suriką), užpildą (talką, kaoliną, žerutį, baritą; kibimui pagerinti) ir sikatyvą (džiūvimui paspartinti). Kartais į aliejinius dažus dedama paviršinio aktyvumo medžiagų, kurios palengvina pigmento dispergavimą. Gaminami pastos (prieš naudojimą maišoma su pokostu) ir klampių skysčių pavidalo. Iki reikiamo klampumo skiedžiami organiniu tirpikliu. Kambario temperatūroje aliejinių dažų dangos išdžiūsta per 24 h, 60–70 C – per 4–5 h. Aliejinių dažų atsparumas atmosferos poveikiui, elastingumas, blizgumas priklauso nuo aliejaus ir pigmento. Aliejiniais dažais dažomi metaliniai, plastikiniai, mediniai gaminiai (apsauginės ir dekoratyvinės dangos), tapoma.

Anoniminis kūrinys – originalios kūrybos intelektualinis arba meninis turinys, kuris yra realizuotas raidine, žodine, skaitine, muzikos arba choreografijos notacija, garso, vaizdo, objekto, judesio ir t. t. forma arba bet kokiais kitais tokių formų deriniais, kurio autorystė konkrečiam asmeniui (-ms) nepriskirta.

Antraštė – žodis, frazė arba simbolių grupė, paprastai nurodyta ištekliuje, kuri yra ištekliaus ar jame pateikto kūrinio (arba bet kurio vieno kūrinio iš grupės atskirų kūrinių) vardas. Ištekliuje antraštės gali būti pateikiamos keliose vietose (pavyzdžiui, nustatytame duomenų šaltinyje arba kitoje ištekliaus vietoje, dėkle ar pridedamojoje medžiagoje), šios antraštės gali būti vienodos arba skirtis viena nuo kitos (žr. taip pat *Bendroji antraštė*).

Antraštės variantas – antraštė, kuri nebuvo pasirinkta kaip ištekliaus pagrindinė antraštė ar kaip paantraštiniai duomenys.

---

* Pateiktos sąvokos, kurios naudojamos šios metodinės priemonės tekste bei grafikos bibliografinių įrašuose.

Atspaudas <grafika> – kompozicija arba paveikslas, perkeltas iš graviruotos plokštelės, medžio gabalo, litografinio akmens arba kitokios medžiagos. Paprastai skiriami keturi tipai: plokščiaspaudžiai, išskiliaspaudžiai, giliaspaudžiai ir trafaretiniai atspaudai.

Autorius – asmuo atsakingas už sukurto išteklių intelektualinį ir meninį turinį.

Aversas (lot. *adversus* – iš priekio) – priekinė dvipusio kūrinio (pavyzdžiui, žemėlapiu, medalio, monetos) dalis.

Bendras medžiagos apibūdinimas – terminas, nurodantis plačią išteklių medžiagos kategoriją įrašą sudarančios įstaigos kalba ir (arba) rašto sistema. 2003 m. Frankfurto IFLA ekspertų pasitarime tarptautinėms katalogavimo taisyklėms parengti (angl. *IFLA Meetings of Experts on an International Cataloguing Code, IME/ICC*) buvo įvertinta, kad bendro medžiagos apibūdinimo terminai atspindi fizinės formos, medžiagos rūšies, laikmenos formos ir ženklų (pavyzdžiui, Brailio) painiavą. Taip pat konstatuota, kad elementą pateikiant tuoj pat po pagrindinės antraštės, nutraukiama loginė antraštės informacijos seka. Todėl 2009 m., padarius papildomus pataisymus ir atlikus visuotinę ISBD peržiūrą, buvo pritarta naujai ISBD sričiai, pavadintai „Turinio formos ir priemonės tipo sritis“, apimančiai turinio formos ir priemonės tipo elementus. 2012 m. UNIMARC/B papildytas naujais 181, 182, 183 laukais, skirtais ISBD naujai sričiai.

Bendroji antraštė – antraštės dalis, kuri yra bendra grupei susijusių išteklių papildomai prie jų skyrių skirtingų antraščių. Bendroji antraštė rodo šį ryšį ir kartu su skyriaus antrašte identifikuoja pateikiamą išteklių. Bendroji antraštė gali būti taip pat bendra pagrindiniam ištekliui ir jo priedui ar priedams, pagrindinei serijai ir jos serijėlei, jei priedas ar priedai arba serijėlė turi priklausomą antraštę ar antraštes.

Bibliografinis aprašas – dokumentui (jo daliai ar grupei dokumentų) apibūdinti ir atpažinti reikalingų bibliografinių duomenų visuma, pateikta pagal nustatytas taisykles (žr. Bibliografinių įrašų bazė – <https://www.libis.lt/content/info/bases/bi.jsp>).

Bibliografinis įrašas (BI) – nustatyta tvarka pateikti bibliografiniai duomenys apie dokumentą (jo dalį ar grupę dokumentų), pagal kuriuos jis atpažįstamas ir ieškomas kataloge (žr. Bibliografinių įrašų bazė – <https://www.libis.lt/content/info/bases/bi.jsp>).

Chromolitografija (chromo... + litografija) – spalvotosios litografijos technika. Kiekviena spalva spaudžiama nuo kito litografinio akmens. Vienos spalvos plokštuma gali dengti kitą. Gaunamas tapybos kūrinių išspūdis. Atsirado 19 a. viduryje Prancūzijoje. Taikyta daugiausia tapybos kūriniams reprodukuoti. Padengti laku (kartais su drobės ir potėpių faktūrą imituojančiais įspaudais) masinės gamybos atspaudai vadinami oleodrukais.

Cinkografija (cinkas+ gr. *graphō* – rašau) <poligrafijos ir grafikos technika> – gaminant štrichinio arba toninio, vienspalvio arba spalvoto originalo iškiliaspaudės formas (klišes) taikomas fotomechaninis ir elektroninio graviravimo būdas. Fotomechaniniu būdu gaminant nespaltoto originalo klišes jis iš pradžių fotografuojamas, gautas negatyvas apšviečiamas ir atvaizdas nukopijuojamas ant šviesai jautrių sluoksniu padengtos cinko (rečiau magnio, vario ar žalvario) plokštelės. Šviesos paveiktose vietose susidaro vandenyje netirpūs spausdinamieji atvaizdo elementai. Plokštelė išryškinama ir kaitinama iki 250–270 C (gaunamas rūgštims atsparus atvaizdas iš štrichų ar rastrinių taškų), po to plokštelė ėsdinama azoto rūgštimi (arba azoto ir druskos rūgščių mišiniu); atvaizdas tampa reljefiškas – susidaro iškilūs spausdinamieji ir įgilinti tarpiniai elementai. Spalvotas originalas fotografuojant pro atitinkamus šviesos filtrus pirmiausia suskaidomas į tris pagrindines spalvas (geltoną, purpurinę ir žydrą). Gauti negatyvai kopijuojami ant cinko plokštelės ir kiekvienai spalvai pagaminamos atskiros klišės. Nuosekliai spausdinant tomis klišėmis spalvos susimaišo ir gaunama spalvota reprodukcija. Toninių ir spalvotų originalų klišėms gaminti elektroninio graviravimo būdu naudojami specialios konstrukcijos aparatai.

Daugialygis aprašas – bibliografinio aprašo būdas, pagrįstas aprašomosios informacijos skirstymu į du ar daugiau lygių. Pirmą lygį sudaro informacija, bendra visam arba pagrindiniam ištekliui. Antrą ir paskesnius lygius sudaro informacija, susijusi su atskira dalimi ar kitu vienetu.

de visu (lot.), remiantis tuo, kas paties matyta.

Dėklas – bet kokia ištekliaus, grupės išteklių ar ištekliaus dalies talpykla, fiziškai atskiriama nuo joje talpinamos medžiagos; diskų rinkinio mova, albumas arba futliaras, dėžutė ar aplankas yra dėklas; kasetė nėra dėklas.

Duomenų elementas – mažiausias aiškiai apibrėžtas informacijos vienetas. Kintamo ilgio lauke duomenų elementą identifikuoja polaukio identifikatorius; tokiaime lauke duomenų elementas sudaro polaukį. Įrašo etiketėje ir nekintamo ilgio polaukiuose iš kodų sudarytus duomenų elementus identifikuoja jų simbolių pozicijos.

Dvimatis <turinio apibūdinimas> – vaizdo turinys suvokiamas kaip esantis dviejų matmenų (plokštuminis vaizdas).

Egzemplioriaus variantas – egzempliorius, kuriam būdingas bibliografiškai svarbus skirtumas nuo vieno ar daugiau kitų tos pačios laidos egzempliorių. Šiuo terminu gali būti apibūdinamas atspaudas, naujas atspaudas ar korektūrinis atspaudas.

Elementas – žodis, frazė arba simbolių grupė, reiškianti atskirą bibliografinių duomenų vienetą ir sudaranti bibliografinio aprašo srities dalį.

Enkaustika (gr. *enkaustikē* <*enkaiō* – išdeginu) <tapybos technika> – tapymas pigmentais, sumaišytais su bičių vašku. Pakaitinta skysta vaškinių dažų masė tepama teptuku ant gruntuoto medinio paviršiaus arba sienos. Tirštesni (pastos konsistencijos) dažai tepami specialiu įrankiu – mentelės pavidalo spyruokliniu smailaus galo įtaisu su talpa karštam vašku. Po to paviršius gludinamas šilta laidyne, minkštu audiniu. Enkaustika atspari drėgmei ir šviesai, tačiau jautri aukštai temperatūrai. Enkaustika žinota jau senovės Egipte, buvo paplitusi senovės Graikijoje, Romoje, Bizantijoje.

Estampas – ofortas, graviūra, litografija ir t. t. mažatiražėje menininko laidoje.

et al. (lot. *et alii*) – ir kiti

Fotoatspaudas <grafika> – pozityvus vaizdas, gaunamas jautrų paviršių tiesiogiai arba netiesiogiai veikiant šviesa arba kitokia spinduliavimo energija. Čia „fotoatspaudas“ vartojamas kaip terminas, kuris yra tikslesnis negu „fotografija“, kuris formaliai gali reikšti ir nuotrauką, ir negatyvą. Fotoatspaudai yra taip pat ir rentgeno nuotraukos bei neskaidriosios stereografijos.

Fotodokumentai – nuotrauka, negatyvas, stiklo plokštelė, albumas, vinjetė, skaidrė, skaitmeninė fotografija.

Fotokopija – fotografuotinė originalo kopija, reprodukcija.

Fotomechaninė reprodukcija <grafika> – vaizdas, esantis kito vaizdo kopija, pagaminta fotografiniu būdu perkeliama ant kito paviršiaus. Fotomechaninė reprodukcija yra momentinė tapybos kūrinių kopija arba kserografinė nuotraukos kopija. Ši kategorija apima meno kūrinių reprodukcijas, atvirukus, plakatus ir bandomąsias nuotraukas.

Fotonegatyvas <grafika> – juostos atkarpa, stiklo plokštelė arba popierius, ant kurio perkeliama „negatyvus“ vaizdas; tai yra visai priešingas dalykas „pozityviam“ vaizdai (fotoatspaudai), skaidrei ar plėvelei. Naudojama pozityviam fotoatspaudui pagaminti. Neapima negatyvių fotoatspaudų, fotoatspaudų, kurie yra negatyvių ir pozityvių vaizdų derinys, fotografijų ir soliarizuotų fotografijų – visa tai laikoma fotoatspaudų gaminimo būdais.

Grafika – dvimatis atvaizdas (arba atvaizdų rinkinys), kurio originalas pagamintas tokia technika kaip braižyba, raižymas, tapyba ar fotografija. Grafika paprastai matoma plika akimi, tik stereografijos peržiūrai reikalingi specialūs prietaisai.

Gretutinė pagrindinė antraštė – ištekliaus antraštė kita nei pagrindinės antraštės kalba ir (arba) rašto sistema, kuri pateikta prioritetiniame šaltinyje ar duomenų šaltiniuose kaip pagrindinės antraštės arba ištekliaus, neturintčio siejamosios antraštės, atskiros kūrinių antraštės atitikmuo. Ištekliuje gali būti viena ar daugiau gretutinių antraščių. Gretutinė antraštė, kaip ir pagrindinė antraštė, gali būti įvairių formų.

Guašas (pranc. *gouache* < it. *guazzo*) <tapybos technika> – tapoma guašu ant popieriaus, kartono, pergamento, audinio, dramblio kaulo. Kartais derinama su akvarelės, temperos, pastelės technikomis. Guašo technika kuriami paveikslai ir jų kopijos, piešiniai, knygų iliustracijų, plakatų originalai, teatro

dekoracijų ir kostiumų eskizai, taip pat ji taikoma paveikslams retušuoti, koreguoti (dažniausiai šviesinti). Guašo technika taikyta senovės Egipto dailėje. Vakarų Europoje paplito viduramžiais (rankraštinų knygų iliustracijos), Renesanso molbertinėje, monumentaliojoje, 17–18 a. italų ir prancūzų dailėje

Heliograviūra (helio+ pranc. *gravure* < *graver* — raižyti) – giliaspaudės būdas, kai spaudos forma gaminama be rastro. Rastrą atstoja asfalto grūdėliai.

Hierarchinis lygmuo – pirminiam bibliografiniam ištekliui tam tikra logika besiremiančiame įrašė (t. y. 200 lauke aprašomam ištekliui) suteikiama reikšmė, nurodanti šio išteklio vietą nustatytoje hierarchinėje struktūroje. Pavyzdžiui, daugiatomio išteklio atskirų tomų ir paties daugiatomio išteklio bibliografiniai aprašai gali būti teikiami dvejais susijusiais hierarchiniais lygmenimis, kurie yra vienas kito sudedamosios dalys. Hierarchiniai lygmenys naudojami tik sudarant viso bibliografinio vieneto ir bibliografinio vieneto sudedamųjų dalių įrašus.

Iliuminacija [lot. *illuminatio* – apšvietimas, išryškinimas] <ilustracija> – *šiam kontekste*: spalvotas piešinys arba inicialai, kuriais buvo puošiami viduramžių rankraščiai, žemėlapiai. Piešta plunksna, tapyta tempera, guašu, akvarele, buvo sidabruojama, auksuojama. Dažniausiai kurta ornamentiniai arba figūriniai inicialai, teksto iliustracijos, dekoratyviniai apvadai.

Iliustracija – scheminis, tapybos ar kitoks grafinis vaizdas, esantis ištekliuje.

Indikatorius – simbolis (skaitinis arba raidinis), teikiantis papildomos informacijos apie kintamo ilgio lauko turinį, šio lauko ir kitų įrašo laukų santykį arba apie veiksmus, būtinus apdorojant duomenis.

Inicialai – organizacijos ar kito esinio vardo arba bet kurios žodžių grupės pirmosios.

ISO transliteracijos – įvairūs ISO standartai, apibrėžiantys taisykles, kaip iš ne lotyniško pagrindo rašto sistemų tekstą transliteruoti lotyniškais rašmenimis.

Išteklis – esinys, materialus arba nematerialus, apimantis intelektualinį ir (arba) meninį turinį ir sumanytas, pagamintas ir (arba) išleistas kaip vienetas, sudarantis atskiro bibliografinio aprašo pagrindą. Ištekliai apima tekstą, natas, nejudančius ir judančius vaizdus, grafiką, žemėlapius, garso įrašus, vaizdo įrašus, elektroninius duomenis ar programas, tarp jų ir išleistus periodiška.

Kamajo (pranc. *camaïeu*) – monochrominės tapybos technika. Vaizduojami objektai modeliuojami vienos spalvos tonais imituojant reljefą. Kamajo taikyta paveikslų podažiui (dažniausiai naudota žalia, mėlyna, ruda spalvos). Kaip savarankiška tapybos technika susiklostė 13 a. pabaigoje Prancūzijoje ir Italijoje plėtojantis emaliavimo technikai.

Kartonas (pranc. *carton*, nuo it. *cartone*, popierius) – storas, kietas viensluoksnis ar daugiasluoksnis popierius, naudojamas įvairiausių pakuočių gamybai, knygų viršeliams, piešimui, žaidimų kortelėms.

Katalogavimo kalba – kalba, kurią kataloguotojas vartoja įrašo dalims įrašyti, kurios nėra susijusios su aprašomo išteklio kalba, t.y., pastaboms, dalykinėms rubrikoms, reikšminiams žodžiams.

Koliažas (pranc. *collage* – apklijavimas) <dailės technika> – ant kartono, drobės, faneros komponuojant spalvoto popieriaus, nuotraukų, tapetų, laikraščių, audinių ir kitas skiautes kuriama spalvų, faktūrų, vaizdinių motyvų deriniai, netikėtos prasminės asociacijos.

Koliažas <grafika> – originalus darbas, sukurtas ant paviršiaus komponuojant arba priklijuojant įvairią medžiagą (popierių, medį, laikraštį, audinį ir t. t.).

Korektūrinis atspaudas <senieji monografiniai ištekliai> – pakitimai ištekliuje, kurie jį skiria nuo kitų to paties atspaudo ar naujo atspaudo egzempliorių koku nors požymiu, kuris leidejo nebuvo identifikuojamas kaip ypatingas leidybos veiksmas.

Kultūros paveldo objektas (KPO) – karta iš kartos paveldimos, perimamos, sukurtos ir perduodamos kultūros vertybės, svarbios etniniu, istoriniu, estetiniu ar moksliniu požiūriais, kurios teisės aktų nustatyta tvarka apskaitomos ir saugomos atminties institucijoje (dokumentas, eksponatas, aprašinis įrašas ir kt.).

Linoraižinis (lino (leumas) + raižinis) – iškiliaspaudės grafikos technika; artima medžio raižiniui. Ant linoleumo (kartais polimerinės dangos) lakšto specialiais raižikliais arba peiliais išpjaunami tarpai tarp piešinio elementų. Iškiliosios klišės vietos tepamos dažais ir presu popieriuje daromas atspaudas. Dėl minkštos medžiagos yra sparti, nesudėtinga technika, paranki didelio formato ir spalvotiems (spaudžiama nuo skirtingų spalvų klišių) estampams daryti, gaunamas didelis kiekis atspaudų.

Matrica <grafika> – lakštas, šablonas, forma, dažas ir t. t., kurį naudojant pagaminamas visas tiražas.

Medžio raižinis (ksilo+ *graphō* – rašau) – iškiliaspaudės grafikos technika; seniausia ir viena labiausiai paplitusių. Raižinių klišės daromos iš išilginės minkšto arba skersinės kieto medžio lentos. Grafitu arba plunksnele sukurto piešinio linijos iš abiejų pusių išraižomos raižikliais. Išilginėje lentoje piešinio fonas kaltu išskaptuojamas, skersinėje – smulkiai išraižomas įvairiomis kryptimis. Išraižyta klišė tepama dažais ir prispaudus prie popieriaus lakšto gaunamas atspaudas. Raižiniams, sukurtiems išilginėje lentoje, būdinga juodų ir baltų dėmių kontrastai, apibendrintos formos, sodrios linijos, raižiniams, sukurtiems skersinėje lentoje, – sudėtingi štrichai, subtilūs niuansai, šešėliavimo kontrastai. Spalvoti medžio raižinio atspaudai kuriami dvejopai: įvairiomis spalvomis dažoma viena medžio lenta arba kiekvienai spalvai raižoma atskira.

Meno reprodukcija – mechaniniu būdu reprodukuotas meno kūrinys komercinėje laidoje.

Mikrokopija – fotografinis dokumentas, paprastai juosta su mikroatvaizdais.

Minkštasis lakas <grafikos technika> – giliaspaudės grafikos technika, oforto atmaina. Piešiama kietu, buku pieštuku ploname grublėtame popieriuje, uždėjus jį ant minkštuoju laku padengtos metalo plokštės. Į įprastą oforto laką pridedama taukų, kad jis pasidarytų minkštesnis ir lengvai atšoktų nuo metalinės spaudos formos. Piešinio linijos ir popieriaus faktūra įsispaudžia lake, dalis lako atšoka. Nuėmus popierių plokštė ėsdinama. Išėsdinus gaunamos sodrios, grūdėtos linijos ir dėmės. Atspaudai primena piešinius pieštuku arba kreidele. Technika išrasta 18 a. viduryje, plito 19 amžiuje.

Mišrus poliarumas – pozityvų ir negatyvų mišinys.

Monotipija (*mono...* + gr. *typos* – atspaudas) <grafikos technika> grafikos technika artima tapybai. Piešiama arba tapoma ant metalo, akmens, stiklo, medžio plokštelės aliejiniais, spaudos dažais, akvarele, kreida, pastele, grafitu arba kitokiomis priemonėmis. Dažas ant plokštės gali būti tepamas teptuku, lazdele, skudurėliu, pirštais. Plokštelėje nėra fiksuoto (įrėžto) piešinio kaip kitose grafikos klišėse. Vaizdas kuriamas negatyvo būdu, kai dažų ar tušų padengtos plokštės tam tikri plotai nuvalomi (šviesus piešinys tamsiame fone), arba pozityvo būdu, kai linijomis ir spalvomis dengiama švari plokštelė. Daromas tik vienas ir unikalus atspaudas. Vaizdas perkeliamas ant drėgno popieriaus arba plonos drobės presu, voleliu arba spaudžiant rankomis. Kartais ant plokštės likus dažo, spaudžiamas antras ar trečias neryškus atspaudas, vadinamas šešėliniu. Šešėliniai atspaudai dažniausiai naudojami kaip pagrindas piešimui ar tapybai. Atsirado 17 a. Italijoje.

Negatyvas – fotografinis atvaizdas, kuriame nufotografuoto daikto šviesiosios dalys yra tamsios, o tamsiosios – šviesios; spalvos atitinka papildomasias spalvas. Dažniausiai iš negatyvo gaunamas pozityvas (žr. „Dailės žodynas“, Vilnius, 1999, p. 289).

Nuotrauka – fotografinis atvaizdas (žr. „Visuotinė lietuvių enciklopedija“, Vilnius, 2004, t. 6, p. 212).

Ofortas (pranc. *eau forte* – azoto rūgštis) – oforto technika sukurtas grafikos kūrinys. Gali būti įvairaus formato, būdinga įvairios štrichavimo formos, šviesių ir tamsių tonų bei pustonių švelnūs deriniai.

Ofortas (pranc. *eau forte* – azoto rūgštis) <grafikos technika> – giliaspaudės grafikos technika. Pakaitinta nušlifluota vario arba cinko plokštė padengiama rūgščiai atspariu šiltu laku. Plokštei atvėsus ir lakui sukietėjus ant jos įvairios konfigūracijos plieninėmis adatomis raižomas piešinys, kuris išėsdinamas azoto rūgštimi (kartais geležies trichlorido tirpalu); laku padengtos vietos į rūgštį nereaguoja. Po to pašildytos plokštės grioveliai įtrinami specialiais ofortiniais dažais ir ant drėgno, tvirto ir šiurkštaus popieriaus presu daromas atspaudas. Ofortas dažnai derinamas su kitomis grafikos technikomis: akvatinta, minkštuoju laku, sausąja adata.

Pasportas – akvarelės, grafikos kūrinio, fotografijos rėmas iš kartono arba storesnio popieriaus (žr. „Dailės žodynas“, Vilnius, 1999, p. 316; „Tarptautinių žodžių žodynas“, Vilnius, 2001, p. 555).

Pastelė (pranc. *pastel*, it. *pastello* < gr. *pastē*– (pa)barstytas) <tapybos ir piešimo technika> – dažniausiai tapoma ant popieriaus (dažnai spalvoto) ar kartono. 17–18 a. naudotas ir pergamentas. Jei pagrindo paviršius labai lygus, į gruntą dedama pemzos ar marmuro dulkių. Skiriami 3 klasikinės pastelės būdai. Pirmasis – dažai ant pagrindo paskleidžiami labai plonu sluoksniu, ištrinami pirštu, odos gabalėliu ar susuktu popieriumi. Taip tapant perėjimai iš vienos spalvos į kitą beveik nepastebimi. Antras būdas – brūkšneliai dedami vienas šalia kito (tarpai lieka grunto ar pagrindo spalvos), kartais – ir vienas ant kito. Trečiuoju atveju abu būdai taikomi kartu. Dažniausiai pirmuoju būdu tapomas dangus, vanduo, antruoju – medžiai, žolė. Kadangi pastelės dažai prastai limpa prie pagrindo, negalima tepti daug sluoksnių. Šiuolaikinės pastelės podažis dažnai tapomas tempera, guašu, tušu. Pastelės technika tapyti paveikslai jautrūs mechaniniams pažeidimams, todėl dažnai pastelė yra padengiama fiksatyvu, taip pat įstiklinama. Koloritas laikui bėgant beveik nekinta, spalvos išlieka ryškios, intensyvios.

Paveikslas <grafika> – dvimatis vaizdas, dažniausia ant neskaidraus pagrindo, matomas plika akimi. Terminas vartojamas, kai nežinoma tikslesnė reikšmė arba kai nebūtina ją nurodyti.

Piešinys <grafika> – originalus vaizdas, sukurtas pieštuku, rašikliu, kreida arba kitokia rašymo priemone ant popieriaus arba panašios lanksčios medžiagos.

Plakatas – 1) atskirai išleistas lapas, spausdintas tik vienoje pusėje ir skirtas skaityti neišlankstant; paprastai iškabinamas, viešai platinamas ar parduodamas (pavyzdžiui, atsisaukimas, reklaminis ar siužetinis lapas, žinių lapas); 2) skelbimas ar afiša, skirti viešam rodymui.

Plėvelė – skaidrios medžiagos lakštas, kuris gali būti įtaisytas į rėmelį, turintis atvaizdą ir skirtas naudoti su epidiaskopu arba šviesdėže; vienguba plėvelė gali turėti papildomų sluoksnių.

Plieno raižinys <grafikos technika> – giliaspaudės grafikos technika; šia technika sukurtas grafikos kūrinys. Anglies dariniais grūdinto plieno lakšte raižikliais raižomas vaizdas, lakštas dar kartą grūdinamas, į išraižytas vietas įtrinami dažai ir presu daromas atspaudas. Plienas itin patvarus, todėl galima gauti beveik neribotą atspaudų kiekį. Raižinys pasižymi linijų preciziškumu, sausu, kietu piešiniu, būdinga detalus vaizdas.

Pozityvas – fotografinis atvaizdas, kuriame šviesios daikto dalys yra šviesios, tamsios yra tamsios, o spalvos atitinka tikrąsias daikto spalvas.

Priemonė – fizinis pagrindas ar medžiaga (popierius, filmas, magnetinė juosta, optinis diskas ir t. t.), kurioje užfiksuotas ar parduodamas informacijos turinys.

Priemonės tipas – laikmenos, naudojamos ištekliaus turiniui perteikti, tipas ar tipai; paprastai atspindi laikymo priemonės formatą ir laikmenos talpyklą kartu su tarpininkaujančio įtaiso, reikalingo ištekliaus turiniui peržiūrėti, atkurti, išklaudyti ir t. t., rūšimi.

Projekcinis <priemonės tipas> – priemonės, naudojamos judantiems arba nejudantiems vaizdams laikyti, skirtos naudoti projekciniu prietaisu, tokiu kaip kino filmų juostų projektorius, skaidrių projektorius.

Publikavimo, pagaminimo ir (arba) platinimo data – data, nurodanti, kada išteklius oficialiai pateikiamas pardavimui ar viešam platinimui, paprastai nurodant metus; skiriasi nuo datų, susijusių su intelektine nuosavybe (pavyzdžiui, sudarymo data).

Publikavimo, pagaminimo ir (arba) platinimo vieta – geografinė vieta (paprastai, miesto vardas) pateikta duomenų šaltinyje, kurioje išteklius yra publikuotas arba kurioje buvo parašytas rankraštis.

Raižymas (pranc. *graver* – raižyti) <grafikos technika> – pagrindinė ir seniausia grafikos bei poligrafijos technika. Vario, cinko, organinio stiklo, linoleumo, kartono, medžio ar kitų kietų medžiagų paviršius, ant kurio jau būna perkeltas piešinio kontūras, raižomas mechanizuotu arba rankiniu būdu specialiais įrankiais. Atsiradusių įdubų kraštai gali būti apdirbami – ėsdinami rūgštimi, kita. Raižymas gali būti derinamas su kitais paviršiaus apdirbimo būdais. Žinomas nuo paleolito. Iki 20 a. raižymą pagal dailininko sukurtą piešinį atlikdavo amatininkai. Nuo 20 a. nemažai dailininkų visą procesą (nuo piešinio sukūrimo iki atspaudų gavimo) atlieka patys.

RDA (angl. *Resource Description and Access*) – išteklių aprašymas ir prieiga, tarptautinis katalogavimo standartas, suderintas su Tarptautiniais katalogavimo principais (IFLA), ISBD, MARC 21 ir kitais standartais bei pakeičia anglų-amerikiečių katalogavimo taisyklės (AACR2).

Rezervažas (pranc. *réserve* < lot. *reservo* – išsaugau) – giliaspaudė grafikos technika; oforto atmaina. Ant šlifuoto metalo plokštės plunksna arba teptuku piešiama specialiais vandenyje lengvai tirpstančiais dažais. Plokštė nulakuojama rūgščiai atspariu laku ir pamerkiama į vandenį. Tirpdami dažai pakelia laką nuo plokštės; be lako likusios vietos išėsdinamos. Atspaudas būna panašus į piešinį plunksnele arba teptuku. Rezervažas pradėtas naudoti 19 a. viduryje. Dabar taikomas retai.

Rinkinys <įrašo etiketė> pagal kelis požymius komplektuojamas vienarūšių arba įvairiarūšių rankraščių ir spaudinių visuma, sudaranti savarankišką, bet neužbaigtą, nuolat pildomą bibliotekos fondo vienetą (dalį).

s. a. (lot. *sine anno*) – metai nenurodyti (kada išleista knyga ir pan.). Akronimas įrašomas be tarpų (s.a.).

s. n. (lot. *sine nomine*) – be vardo; *šiamo kontekste*: be leidėjo vardo. Akronimas įrašomas be tarpų (s.n.).

s. l. (lot. *sine loco*) – be vietos; vieta, kur išleista knyga, nenurodyta. Akronimas įrašomas be tarpų (s.l.).

Sangvinas (lot. *sanguis*, kilm. *sanguinis* – kraujas) <grafikos technika> sangvinu sukurtas piešinys, kuriam būdinga sodri linija, subtili štrichuotė, plati tonų skalė. Kartais kartu piešiama ir itališkuoju pieštuku, kreida.

Sausoji adata <grafikos technika> – giliaspaudės grafikos technika. Raižomąją adata raižoma ant poliruoto metalo (dažniausiai vario, cinko) plokštelės. Išraižytų linijų kraštuose paliktos šerpetos spausdinant sulaiko dažus ir suteikia atspaudui tapybiškumo. Šerpetojimas greitai nusidėvi, todėl kokybiškų atspaudų nedaug (vario plokščių – apie 30, cinko – apie 10). Atsirado 15 a., 17 a. Sausoji adata labiausiai paplito nuo 19 a. antros pusės, 20 a. pabaigoje dažniausiai derinama su kitomis technikomis. Kaip pagalbinė technika dažniausiai taikoma oforte.

Sepija (gr. *sēpia* – moliuskas) <grafikos technika> – sepijos technika sukurtas grafikos kūrinys. 18 a. viduryje paplito Europoje.

Sepija (gr. *sēpia* – moliuskas) <priemonė> – skaidri ruda dažanti medžiaga, gaunama iš sepijos (*Sepia officinalis*). Gindamasis nuo priešų moliuskas išleidžia rašalinės liaukos sekretą vandeniui sudrumsti. Jį pavirinus (su kaustine soda) gaunama sepija, kurioje yra 78 % juodo pigmento melanino. Saulės šviesoje sepija blunka. Antikoje ji buvo naudojama kaip rašalas. Dailėje sepija nuo seno taikyta monochrominėms akvarelėms lieti. 18 a. antroje pusėje išgauta koncentruota sepija pradėta naudoti piešiniais, fotografijoms ir pan. kurti. 20 a. sepija ir sintetinama.

Sidabro pieštukas <piešimo priemonė> – pieštukas su šerdimi iš minkšto sidabro lydinio. Duoda pilką spalvą, kuri su laiku tamsėja, įgaudama gražų bronzinį atspalvį. Skirtingai, nei švino ar grafito pieštukas yra nenutrinamas, todėl laikoma, kad sidabro pieštuku piešia tik meistrai, dėl pastarosios priežasties kai kada profesionalūs dailininkai irgi vadinami sidabro pieštukais.

Sigla – sutartinis bibliotekos arba informacijos įstaigos žymėjimo ženklas informacinėje sistemoje.

Skaidrė – dvimatis atvaizdas ant filmo arba kitos skaidrios medžiagos, įtaisytas į rėmelį ir skirtas žiūrėti su projektoriumi ar diaprojektoriumi.

Specialus šablonas – bibliografinių įrašų kūrimui ar redagavimui naudojami specialūs langai, kuriuose yra iš anksto paruošti laukeliai atitinkamo tipo įrašui kurti. Specialius langus sudarančių laukų aibė gali būti nustatoma individualiai pagal kataloguotojų poreikius. Specialius šablonus gali sukurti bibliotekos LIBIS administratorius.

Šilkografija (lot. *sericum* – šilkas + gr. *graphō* – rašau) <grafikos technika> – piešinys kuriamas grafiniu tušu arba pieštuku ant rėmelyje ištempto tankaus šilkinio, medvilninio, sintetinio arba metalinio tinklelio. Tinklelį impregnavus tušas pašalinamas, per susidariusias akytas tinklelio vietas įtrinami dažai (aliejiniai, vandeniniai). Piešinys gali būti parengtas ir fotografijos, kitais būdais. Šilkografijos atspaudai (rankomis arba mechanizuotai) daromi ant popieriaus, kartono, audinio, plastiko, medžio, stiklo. Spalvotam atspaudui gaminama po trafaretą kiekvienai spalvai. Manoma, šilkografija kilo iš audinių

dekoravimo būdų, taikytų senovės Kinijoje ir Japonijoje. Vakaruose kaip grafikos technika susiklostė 20 a. pradžioje; iš pradžių taikyta komerciniams tikslams.

Tapybos kūrinys <grafika> – originalus vaizdas, sukurtas ant tam tikro paviršiaus tepant dažus.

Techninis brėžinys <grafika> – skerspjūvis, detalė, diagrama, profilis, perspektyva, planas, darbinis brėžinys ir t. t. Terminas vartojamas inžinerijos arba kitokiame techniniame kontekste.

Tempera (it. < lot. *tempero* – maišau) <grafikos technika> piešiama dažais, pagamintais iš pigmento ir emulsinės rišamosios medžiagos. Pagal rišamąją medžiagą skiriama kiaušinio trynio, baltymo, viso kiaušinio, kiaušinio ir aliejaus, vaško tempera, kitos (nuo 20 a. naudojamos ir temperos su įvairiomis sintetinėmis emulsijomis). Dažniausiai skiedžiama vandeniu (kiaušinio ir aliejaus, vaško tempera skiedžiama terpentinu, kitais specialiais skiedikliais). Išdžiūvę temperos dažai pašviesėja ir nebetirpsta vandenyje. Tempera atspari drėgmei, atmosferos poveikiui, ilgai išlaiko spalvą.

Terakota (it. *terra cotta* – degta žemė) – keramikos rūšis: poringa, neglazūruota, išdegta iš natūralaus molio žemoje temperatūroje. Terakotos dirbiniai (buitiniai ir dekoratyviniai indai, figūrėlės, žaislai, kokliai, čerpės, architektūros dekoru detalės, reljefai, skulptūros) gludunami, kartais dengiami glazūra (keraminiu laku, angobu), vašku, spalvinami pigmentais arba oksidais; degant įgauna įvairius atspalvius – nuo kreminių, rausvai rudų iki juodų.

Tęsiamasis išteklius – išteklius, publikuojamas neribotą laiką be iš anksto numatytos pabaigos. Tęsiamųjų asis išteklius yra arba serialinis išteklius, arba kintantysis integruojamasis išteklius.

Tiesiogiai suvokiamas <priemonės tipas> – ištekliaus turinys yra prieinamas be jokio specialaus įrenginio ir suvokiamas tiesiogiai žmogaus jutimo organais.

Unikodas (angl. *Unicode*) – skaitmeninių simbolių, naudojamų rašant visomis pasaulio kalbomis, vaizdavimo standartas.

UNIMARC formatas – UNIMARC (angl. Universal Machine Readable Cataloging) bibliografinių įrašų formatas.

Vaizdas <turinio forma> – ištekliaus turinys išreikštas linija, kontūrais, atspalviais, šešėliais, vaizdais ir kt. Vaizdas gali būti judantis arba nejudantis, dvimatis arba trimatis. Ištekliaus turinys skirtas suvokti vizualiai.

Vaizdas <priemonės tipas> – priemonės, naudojamos judantiems arba nejudantiems vaizdams laikyti, skirtos naudoti atkūrimo prietaisui, tokiu kaip vaizdo kasečių ar DVD leistuvai.

Vaizdinis išteklius – išteklius, kurio turinys yra išreikštas daugiausia vaizdais, nejudančiais arba judančiais, projektuojamais arba neprojektuojamais, pavyzdžiui, grafika, filmai, vaizdo įrašai.

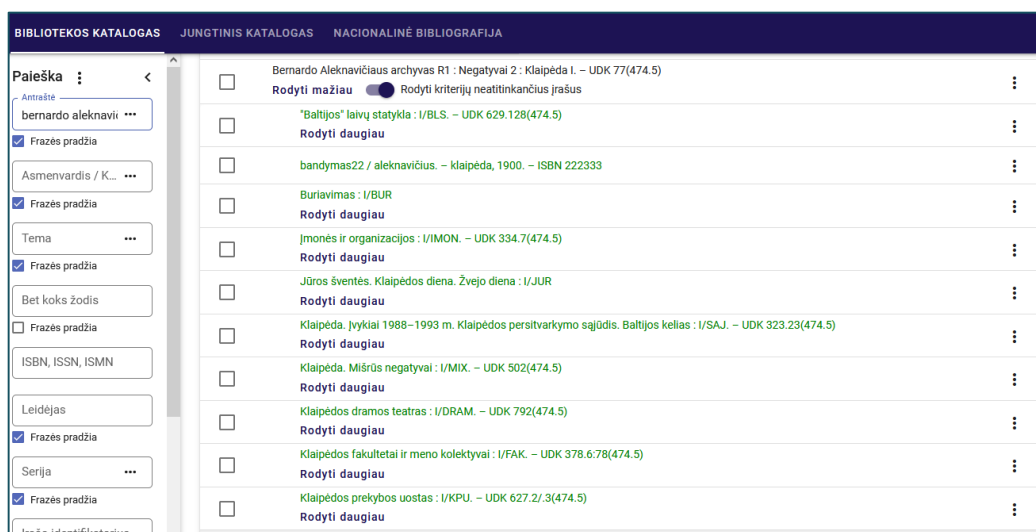
Apie KPO bibliografinių įrašų kūrimą

Vykdam turimų objektų bibliografinių įrašų (BI) kūrimą, ypač kultūros paveldo objektų (KPO), siekiama išsiaiškinti kuo daugiau informacijos, kuri padėtų sukurti kuo išsamesnius įrašus. Ateityje tai padės ir palengvins paiešką tiek patiemis bibliotekininkams, tiek vartotojams – kuo daugiau pateikiama tikslios ir patikrintos informacijos, tuo lengviau surandamas objektas. Tam pasitarnauti gali spauda, kartotekos, internetas ar įvairios duomenų bazės ir paieškos sistemos (pvz. *LIMIS* ar *ePaveldas*), kraštiečiai ir netgi kolegos. Visada kuriant bibliografinius įrašus reikia atsiminti, kad visi bibliografiniai įrašai kuriami LIBIS Jungtiniame kataloge ir yra matomi portale iBiblioteka.lt. Vėliau, iš šių įrašų generuojami metaduomenys, kurie patenka į ePaveldą bei Europeaną.

Fotodokumentų bibliografiniai aprašai rengiami pagal „ISBD(NBM) neknyginės medžiagos tarptautinio standartinio bibliografinio aprašo“ bei „ISBD tarptautinio standartinio bibliografinio aprašo“ taisykles. Šių dokumentų bibliografiniai įrašai rengiami UNIMARC formatu, taikant „Kompiuterinių bibliografinių įrašų sudarymo metodiką“ (Vilnius, 2007), bei „LIBIS išteklių įrašų sudarymo vadovas: integruojamasis išteklius“ (Vilnius, 2022) ir šią parengtą metodinę priemonę, pritaikytą fotodokumentų bibliografinių įrašų rengimui.

Įrašai kuriami **LIBIS Jungtinio katalogo aplinkoje** naudojant **UNIMARC bibliografinių įrašų sudarymo formatą** (toliau – UNIMARC formatas) (žr. 10 pav.) arba **specialų šabloną**.

Kuriant įrašus pagal paruoštą specialų šabloną – pildomos kortelės. Kai tenka pateikti daugiau duomenų ir nėra tam skirtų laukelių specialaus šablono kortelėse, įrašą būtina rengti pereinant į UNIMARC formatą, kuriame galima įterpti trūkstantis laukus ar polaukius. Dirbant specialiu šablonu, duomenys automatiškai persikelia į UNIMARC laukus. UNIMARC formatas reikalauja gilesnio laukų ir polaukių sistemos išmanymo. Labai patogu, kad pradėjus kurti įrašą UNIMARC formate, visi būtini laukai sugeneruojami iš karto. Belieka juos užpildyti, papildyti dalykinėmis rubrikomis, UDK bei įterpti rubrikas iš Vardų bazės.

I pav. Nuotraukų bibliografiniai įrašai ir jų hierarchija LIBIS

Patariama išlaikyti ne didesnę kaip trijų lygių bibliografinių įrašų (BĮ) hierarchiją, t. y. konkretaus objekto BĮ turėtų būti siejamas su ne daugiau kaip **dviem** aukštesnio lygio BĮ (žr. pav.1).

Irašo kūrimas naudojant specialų šabloną

Bibliografinio įrašo kūrimas bet kuriame formate, prasideda nuo **Etiketės** užpildymo.

Bibliografinio įrašo etiketė

☒ n / naujas įrašas ☐ o / anksčiau sudarytas aukštesnio lygmens įrašas ☐ p / anksčiau sudarytas nebaigtas leidybinio katalogavimo, t. y. CIP įrašas	☐ a / tekstinė kalbinė medžiaga, išskyrus rankraščius ☐ b / tekstinė kalbinė medžiaga, rankraščiai ☐ c / muzikos partitūros, išskyrus rankraščius ☐ d / muzikos partitūros, rankraščiai ☐ e / kartografinė medžiaga, išskyrus rankraščius ☐ f / kartografinė medžiaga, rankraščiai ☐ g / projekcinė ir vaizdo medžiaga (filmai, diafilmai, skaidrės, vaizdo įrašai) ☐ i / garso įrašai, ne muzikos atlikimas ☐ j / garso įrašai, muzikos atlikimas ☒ k / dvimatė grafika (paveikslai, piešiniai ir t. t.) ☐ l / elektroniniai ištekliai ☐ m / multimedija ☐ r / trimačiai dirbtiniai objektai ir realijos	☐ a / analizinis (sudedamoji dalis) ☐ c / rinkinys ☐ i / integruojamasis išteklius (naujinamieji pakeitiniai lapai, duomenų bazės ir naujinamos žiniatinklio svetainės) ☒ m / monografija ☐ s / serialinis išteklius	(Etik. 8)* ☐ / Hierarchinis ryšys neapibrėžtas ☐ 0 / Hierarchinio ryšio nėra ☐ 1 / Aukščiausiojo lygmens įrašas ☒ 2 / Įrašas, priklausantis aukščiausiajam lygmeniui (visi žemesni lygmenys)	☒ / išsamus lygmuo ☐ 1 / polygmenis 1. Kataloguojamas išteklius nenagrinėtas įrašo kūrimo metu prieš jį įtraukiant į kompiuterinę duomenų bazę ☐ 2 / polygmenis 2. Įrašas yra leidybinio katalogavimo (t. y. CIP) ☐ 3 / polygmenis 3. Išteklius nevisiškai sukataloguotas ☐ 4 / polygmenis 4. Įrašas be dalykinės analizės ☐ 5 / polygmenis 5. Įrašas nebaigtas, iš kortelės ☐ 6 / polygmenis 6. Trumpas ištekliaus aprašas ☐ 7 / polygmenis 7. Įrašas kopijuotas iš LNB elektroninio katalogo
--	--	---	--	--

2 pav. Etiketės kūrimas

Svarbu: medžiagos tipas aprašant fotodokumentus – **grafika**; hierarchinis lygis – 2 įrašas priklausantis aukščiausiajam lygmeniui (**numerio**) **aprašas** (nkm2 22 arba ckm2 22).

Užpildžius etiketę, spaudžiamas mygtukas **TEŖTI** ir pereinama prie tolimesnių žingsnių. Jei pasirinkote bibliografinį aprašą kurti **Specialiuoju formatu**, duomenis apie jūsų turimą konkretų Grafikos išteklių pildysite kortelių formomis.

Kortelė „Ryšys“

Kortelėje **RYŠYS** spaudžiame mygtuką **ŠALTINIS**.

The screenshot shows the 'Bibliografinio įrašo duomenys' interface. The 'RYŠYS' tab is selected and highlighted with a red box. Below the tabs, the 'ŠALTINIS' button is highlighted with a red box. The form contains two input fields: 'Šaltinis' and 'Šaltinio dalis'. At the bottom, there are two buttons: 'ATŠAUKTI' and 'IŠSAUGOTI'.

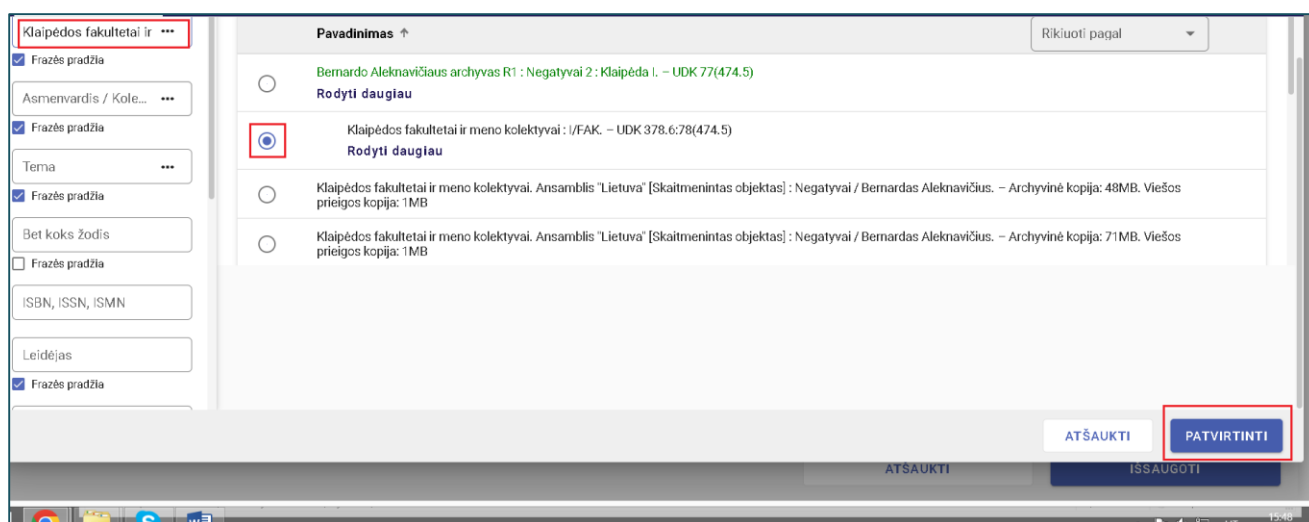
3 pav. Ryšio nustatymas

Šioje kortelėje konkretaus objekto BĮ susiejamas su aukštesnio lygio įrašu, pvz.:

1 Bernardo Aleknavičiaus archyvas R1 : Negatyvai 2 : Klaipėda I.

0 Klaipėdos fakultetai ir meno kolektyvai : I/FAK

Aukštesnio lygio įrašo ieškoma **Bibliotekos kataloge** (greičiau randama nei ieškant Jungtiniame kataloge). Kairėje pusėje skiltyje – Paieška LIBIS paiPaieška skiltyje užrašoma bendros dalies su kuria siejamas Grafikos išteklius, pavadinimas. Spaudžiame mygtuką IEŠKOTI. Pasirenkame reikiamą bendros dalies pavadinimą. Spaudžiame mygtuką PATVIRTINTI.

4 pav. Aukštesnio lygio BĮ bendros dalies pasirinkimo pavyzdys LIBIS

Laukelyje **Šaltinio dalis** (žr. 3 pav.) įrašomas objekto (nuotraukos, negatyvo) šifras.

Praktika rodo, kad gali būti sukurti įvairūs šifrai (pagal objektų rūšis ir tipus), tai priklauso nuo įrašų kūrėjo apsisprendimo, tačiau šifras turėtų būti suformuotas toks, kad pagal jį būtų galima atrasti fizinį objektą. Taip pat patariama sugalvoti būsimus šifrus ir sušifruoti objektus prieš pradėdant kurti BĮ.

Šifrų pavyzdžiai:

I/FAK-1(1) – kur **I** reiškia Klaipėda; **FAK** – Klaipėdos fakultetai ir meno kolektyvai; skaičius prieš skliaustus (pvz. **1**) – voko numeris; skaičius skliaustuose (pvz. **(1)**) – fotonegatyvo numeris voke (būtent tas, kuris yra nuskenuotas);

N-1(1) – kur **N** reiškia Nuotraukos; **I** – Klaipėda; skaičius skliaustuose (pvz. **1**) – nuotraukos numeris;

F5-IV/5 – kur **F5** reiškia konkretaus autoriaus fondą; **IV** – nuotraukų ciklo numeris; skaičius po pasivirojo brūkšnio (pvz. **5**) – nuotraukos numeris.

Kortelė „Aprašas (m)“ (atitinka UNIMARC 2-- bloką)

5 pav. Bibliografinio aprašo pildymo kortelė

Šioje kortelėje pildomos visos eilutės remiantis ISBD bibliografinio aprašo taisyklėmis. Plačiau skaitykite dalyje „Bibliografinio aprašo kūrimas UNIMARC formatu“. Šioje kortelėje nėra galimybės užpildyti 203 ir 283 laukus, 215 lauko \$c (ilustracijos) ir \$d (matmenys) polaukių. Juos galima įsikelti ir užpildyti tik dirbant UNIMARC formate.

Kortelė „Kodai“ (atitinka UNIMARC 116--lauką)

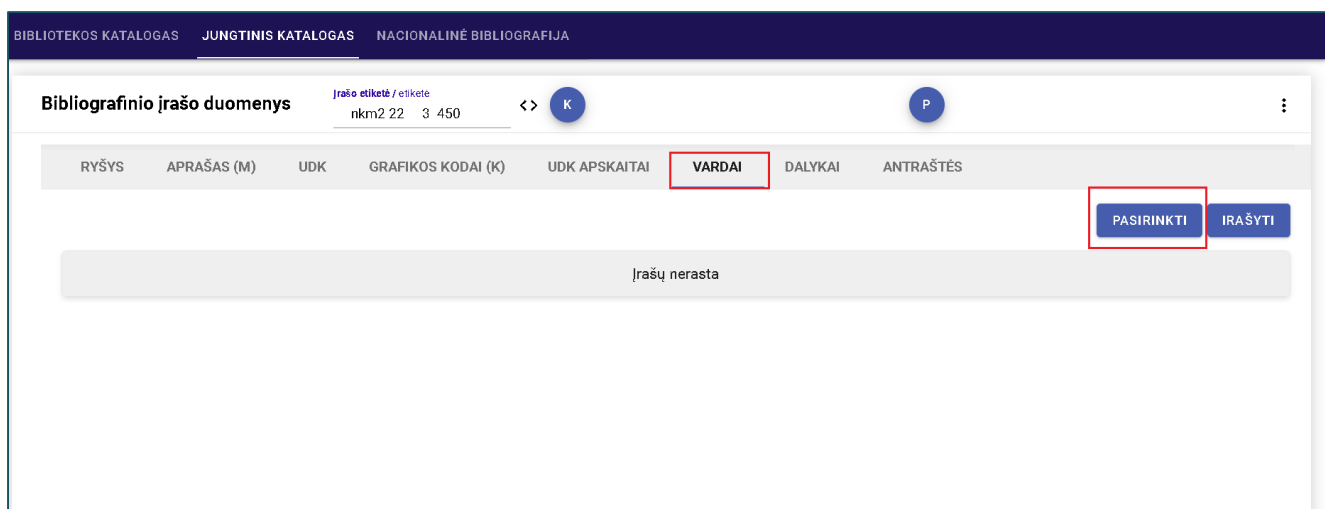
6 pav. Kodų pildymo kortelė

Kortelėje **KODAI** pildoma kiekviena laukelio pozicija, pasirenkant atitinkamą kodą. Platesnį kodų informacijos pildymo aprašymą rasite dalyje „Bibliografinio aprašo kūrimas UNIMARC formatu“. Šioje kortelėje nėra galimybės užpildyti turinio formos, priemonės tipo ir laikmenos koduotos informacijos. Tai galima padaryti tik UNIMARC formate.

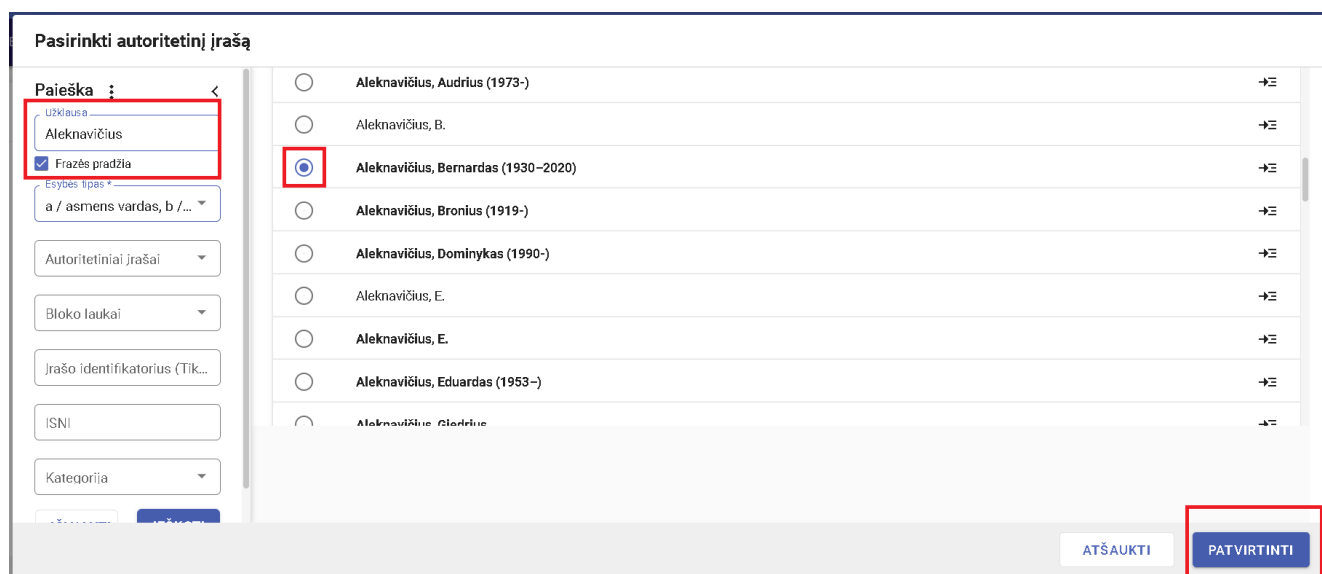
Kortelėje **KODAI** galima užpildyti ir 3-jo bloko pastabų laukus – 300, 307, 316, 317, 327, 330, tačiau kai kuriems laukams būtinus polaukius reikės įkelti dirbant UNIMARC formatu, pvz.: 316 ir 317 laukuose \$5 polaukį. Kiti 3-jo bloko laukai pasirenkami ir pildomi UNIMARC formate.

Kortelė „Vardai“ (atitinka UNIMARC 7-- bloką)

Jei fotodokumento autorius žinomas, visada pirmiausia stengiamasi jo ieškoti Vardų bazėje ir pasirinkti asmenvardį iš jos (žr. 8 pav.).

7 pav. Autorių asmenvardžių pasirinkimo kortelė

8 pav. Aprobuotų asmenvardžių peržiūros langas ir įkėlimas

Pasirenkamas ryškiu šriftu užrašytas asmenvardis – toks asmenvardis yra patikrintas (aprobuotas) Lietuvos nacionalinės bibliotekos specialistų. Jei sistema randa keletą vienodų asmenvardžių, informaciją apie juos patikrinti galima cursoriumi atsistojus ant vardo (dešinėje atsiveria langas, kuriame pateikti duomenys apie autorių). Jei tai tikrai tas pats asmuo, pažymime apskritimą šalia vardo, spaudžiame mygtuką PATVIRTINTI ir keliamė į pasirinktą 7-- bloko lauką.

Galimi laukai

Lauko žyma	Pavadinimas	Dažnai naudojamas	Privalomas	Unikalus	Įterpti laukai	Pasirinkti
700	Asmens vardas – pirminė atsakomybė	Ne	Ne	Taip		☒
701	Asmens vardas – alternatyvi atsakomybė	Ne	Ne	Ne		☐
702	Asmens vardas – antrinė atsakomybė	Ne	Ne	Ne		☐
703	Asmens vardas – kilmė arba nuosavybė	Ne	Ne	Ne		☐

Rodyti įrašų puslapyje 10
1 - 4 iš 4
< >

ATŠAUKTI
PATVIRTINTI

9 pav. Galimo lauko aprobuotam asmenvardžiui parinkimas ir įkėlimas

Jei asmenvardis pateiktas neryškus, pažymėjus vardą dešinėje pusėje, pamatysite aprobuotą asmenvardį, ir koks jis bus matomas 7-- bloko lauke. Visgi, jei abejojama, ar iš rastų bazėje asmenvardžių kuris nors tikrai atitinka autorių, patiems jo įrašyti nereikia. Taip yra todėl kad atsirado problema dėl ranka įrašytų vardų (asmenvardžių, kolektyvų) publikuojant skaitmenintų objektų įrašus naujajame epaveldas.lt. Sistema reikalauja vardo kalbos kodo, t. y. vardams turi būti sudarytas autoritetinis įrašas, kuriame ir yra įrašomas vardo kalbos kodas, pvz.:

200 1\$7ba0yba0y \$8litlit \$aSimonaitytė \$bIeva \$f1897–1978

Todėl 2023 m. nuspręsta, kad skaitmeninamų dokumentų nerastiems asmenvardžiams reikia pildyti specialią, bendrinamą su LNB autoritetinių įrašų sudarytojais, lentelę. Į šią lentelę keliami tik skaitmenintų objektų įrašuose ranka įrašyti asmenvardžiai arba vardai, kuriems jau yra sudarytas vardo autoritetinis įrašas, tačiau jame nenurodyti kalbos kodai.

Lentelėje pateikiamas vardas (-ai) ir pavardė (-ės), gimimo/mirimo datos, profesija /užsiėmimas/pareigos ir nuoroda su patikima informacija apie asmenvardį (enciklopedija, žinynai, publikuoti straipsniai. Tinka Wikipedija).

Kortelė „Dalykai“ (atitinka UNIMARC 6-- bloką)

Šioje kortelėje iš sąrašo parenkamos ir viena su kita susiejamos dalykinės rubrikos (**patiems jų kurti ir įrašyti negalima**) ir rubrikėlės, atskleidžiančios vaizdo turinį bei asmenis iš vaizdo dokumento. Plačiau aprašyta „Bibliografinio aprašo kūrimas UNIMARC formatu“ dalyje (p. 38–40).

Kortelė „UDK“

Šioje kortelėje pateikiami indeksai, kurie atspindi vaizdo turinį ir parinktas dalykines rubrikas bei rubrikėles, palengvina dokumento paiešką pagal UDK (Universali Dešimtainė Klasifikacija) indeksą paieškos sistemoje. UDK indeksas yra susietas su dalykinėmis rubrikomis ir rubrikėlėmis. Plačiau aprašyta „Bibliografinio aprašo kūrimas UNIMARC formatu“ dalyje (p. 41-47).

Kortelė „UDK apskaitai“

Šioje kortelėje pateikiamas UDK indekso, kuris labiausiai atspindi vaizdo turinį, pirmasis UDK indekso skaičius. Išimtis taikoma 8-ai UDK indeksų klasei: jei UDK indeksas prasideda **811. ...** arba **821. ...** – rašoma **80, 81** arba **82** (rašomi pirmieji du skaitmenys).

Bibliografinio aprašo kūrimas UNIMARC formatu

Kitos reikšmės pildomos UNIMARC formate (žr. 10 pav.). Pradėjus kurti bibliografinį įrašą **Specialiame šablone** ir užbaigiant **UNIMARC formate** – visus trūkstamus laukus reikės įterpti pačiam iš viršuje esančios Meniu eilutės. Šiuo atveju polaukius įterpti arba pašalinti galima konkretaus lauko dešinėje esančio vertikalaus tritaškio pagalba. Tačiau bibliografinį įrašą pradėjus kurti iš karto UNIMARC formatu, visi privalomi laukai yra sugeneruojami automatiškai. Juos lieka tik užpildyti.

BIBLIOTEKOS KATALOGAS JUNGTINIS KATALOGAS NACIONALINĖ BIBLIOGRAFIJA

Bibliografinio įrašo duomenys Jrašo etiketė / etiketė
nkm2 22 450

<> **V** **D** **A** **K** **P** 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Laukas	Ind1	Ind2	Polaukis	Bendrai tvarkomi duomenys / Bendrai tvarkomi duomenys
100 *			a *	20221025#####1t#50 ##
Laukas	Ind1	Ind2	Polaukis	Ištekliaus kalba / Teksto, garso takelio ir t.t. kalba / 0: Kalbos kodas *
101 *	Ind1 *		a *	
Laukas	Ind1	Ind2	Polaukis	Išleidimo arba pagaminimo šalis / Išleidimo šalis / 0: Šalis
102			a	
Laukas	Ind1	Ind2	Polaukis	Koduotų duomenų laukas: grafika / Grafikos kodai
116			a	#####
Laukas	Ind1	Ind2	Polaukis	Koduotų duomenų laukas: turinio forma / Laukų ryšio duomenys
181		Ind2 *	6	###
			Polaukis	ISBD turinio formos kodas
			a	##
Laukas	Ind1	Ind2	Polaukis	Koduotų duomenų laukas: priemonės tipas / Laukų ryšio duomenys
182		Ind2 *	6	###
			Polaukis	ISBD priemonės tipo kodas / 0: ISBD priemonės tipo kodas
			a	
Laukas	Ind1	Ind2	Polaukis	Koduotų duomenų laukas: laikmenos tipas / Laukų ryšio duomenys
183		Ind2 *	6	###
			Polaukis	Laikmenos tipo kodas / 0: Laikmenos tipo kodas
			a	
			Polaukis	Šaltinis *
			2 *	
Laukas	Ind1	Ind2	Polaukis	Antraštė ir atsakomybės duomenys / Pagrindinė antraštė *
200 *	Ind1 *		a *	

10 pav. Monograf. kodų pildymo laukai UNIMARC formate

100 laukas. Bendrai tvarkomi duomenys

100 laukas pildomas dešinėje pusėje paspaudus ženkliuką „<>“, kuris išskleidžia lauką. Dešinėje pusėje atsiranda langas **Koduotos reikšmės**, kuriame pateikiami koduoti duomenys.

11 pav. 100 lauko kodų pildymas UNIMARC formate

\$a/8 pozicijoje pasirenkamas išleidimo datos tipas. Kuriant fotodokumentų (KPO) bibliografinius įrašus, reikėtų rinktis vieną iš šių datos tipų:

- kai žinoma, kuriais metais fotografuota – datos tipas **d** (LIBIS'e pasirenkama – **per vienerius metus išleista monografija**);
- kai nežinoma kada tiksliai fotografuota – datos tipas **f** (LIBIS'e pasirenkama – **monografija, kurios skelbimo data tiksliai nežinoma**). 1 data nurodo anksčiausią galimą publikavimo datą, 2 data nurodo vėliausią publikavimo datą;
- kai turime fotodokumento reprodukciją – datos tipas **e** (aprašomas **ištekliaus yra reprodukcija**). 1 data nurodo reprodukcijos leidimo metus, 2 data nurodo originalo publikavimo metus. Jeigu kuri iš šių datų yra neaiškios, vietoje bet kurio skaitmens turi būti įrašomas tarpo simbolis (#);
- fotodokumentas su išsamia publikavimo data – datos tipas **j**. (1 data nurodo publikavimo metus, 2 data nurodo mėnesį ir dieną, arba tik mėnesį. Jei nerašomos dienos, vietoje jų turi būti įrašomas tarpo simbolis (#);
- kai publikavimo data nežinoma – datos tipas **u**. (1 data apima tarpo simbolius (#). 2 data nepildoma);

Pastaba: norint išsaugoti kuriamą bibliografinį įrašą, gali atsidaryti dialogo langas, kuriame rašoma pastaba apie neatitikimą (pavyzdys žemiau) – **pasirenkamas mygtukas ATŠAUKTI**.

Sekančios 100-jo lauko pildomos pozicijos:

- **17:** Numanomos auditorijos kodas – **m/suaugusiems bendra**;
- **20:** Vyriausybinių leidinių kodas - **y/ne vyriausybės leidinys**;
- **21:** Įrašo modifikacijos kodas – **0/nemodifikuotas įrašas**;
- **22:** Katalogavimo kalba – **lit/lietuvių**;
- **25:** Transliteracijos kodas – **y/transliteracijos sistema nenaudojama**;
- **26:** Ženklių rinkinys – **50/ISO 10646,3 lygis (Unikodai UTF-8)**;
- **34:** Antraštės rašto sistema – **ba/lotynų**.

101 laukas: Ištekliaus kalba

Laukas turi indikatorių: indikatorius “0” – kai dokumentas nėra vertimas, indikatorius “1” – kai dokumentas yra vertimas.

\$a : Kalba – pasirenkama priklausomai nuo turimo objekto išreikšto turinio kalbos. Jį turi spausdinti dokumentai. Fotonegatyvai kalbinio turinio neturi, todėl naudojama pozicija - **zxx / kalbinio turinio nėra**.

\$c : Kūrinio originalo kalba. Šis polaukis įterpiamas, jei išteklius yra vertimas ir grafikos aprašuose naudojamas retai.

102 laukas: Išleidimo arba pagaminimo šalis

\$a: Atsistojus ant polaukio įterpiamas šalies kodas ir šalis, kurioje pagamintas Grafikos išteklius (fotodokumentas). Dažniausiai tai būna Lietuva – **LT/Lietuva**. Jei šalis nežinoma, pasirenkama pastaba: **XX / Šalis nežinoma**.

116 laukas: Koduota informacija Grafika

Laukas	Ind1 *	Ind2	Polaukis	Reikšmės
101 *	0		a *	lit / lietuvių
102			a	LT / Lietuva
116			a	eeybxx###bxx###zz
181		0	6	###
			a	b4

Koduotos reikšmės

Laukas	Polaukis	Koduotų duomenų laukas: grafika / Grafikos kodai
116	a	eeybxx###bxx###zz

0: Bendras objekto apibūdinimas
e / fotonegatyvas

1: Pirminio pagrindo medžiaga
e / sintetika (plastikas, vinilas ir kt.)

2: Antrinio pagrindo medžiaga (grafika)
y / nėra antrinio pagrindo

3: Spalva (grafika)
b / juodai baltas

ATŠAUKTI PATVIRTINTI

12 pav. 116 lauko kodų pildymas UNIMARC formate

Jei bibliografinį įrašą pradėjote kurti Specialiame šablone ir pildėte kortelę **KODAI** – šis laukas bus jau užpildytas. UNIMARC formate – pildomi kodai analogiškai lauko dešinėje pusėje paspaudus ženkliuką „< >“. Užpildžius visas reikiamas pozicijas – spaudžiamas mygtukas **PATVIRTINTI**.

Negatyvams pildomi šie laukeliai :

\$a/0: Bendras objekto apibūdinimas – **e/ fotonegatyvas**.

\$a/1: Pirminio pagrindo medžiaga – **e/ sintetika (plastikas, vinilas ir kita)**.

\$a/2: Antrinio pagrindo medžiaga – **y/ nėra antrinio pagrindo**.

\$a/3: Spalva – **b/ juodai baltas**.

\$a/4-9: Technika (piešiniai) – **xx/ netaikoma.**

\$a/10-15: Technika (atspaudai) – **xx/ netaikoma.**

\$a/16-17: Funkcijos apibūdinimas – **zz/ kita.**

Nuotraukoms pildoma daugiau laukelių:

\$a/0: Bendras objekto apibūdinimas – **f/ fotoatspaudas (pozityvinis atvaizdas).**

\$a/1: Pirminė pagrindo medžiaga – **i/ popierius.**

\$a/2: Antrinė pagrindo medžiaga – **k/ kietas kartonas** (*šis laukas pildomas, jei nuotrauka yra pasportuota*).

\$a/3: Spalva – **daugiaspalvis** arba **juodai baltas** (*priklausomai nuo aprašomo objekto*).

\$a/4-9: Technika (piešiniai) – **xx/ netaikoma.**

\$a/10-15: Technika (atspaudai) – **xx/ netaikoma.**

\$a/16-17: Funkcijos apibūdinimas – **zz/ kita.**

Pašto ar sveikinimo atvirukams pildoma dar daugiau laukelių:

\$a/0: Bendras objekto apibūdinimas – **d/fotoamechaninė kopija**

\$a/1: Pirminė pagrindo medžiaga – **c/ iliustracinis kartonas.**

\$a/2: Antrinė pagrindo medžiaga – **k/ kietas kartonas** (*šis laukas pildomas, jei yra pasportuota*).

\$a/3: Spalva – **daugiaspalvis** arba **juodai baltas** (*priklausomai nuo aprašomo objekto*).

\$a/4-9: Technika (piešiniai) – jei atvirukas piešinio reprodukcija, pildoma pozicija atitinkanti piešinio atlikimo techniką.

\$a/10-15: Technika (atspaudai) – **ck / fotokopija**, jei atvirukas atspaudo reprodukcija, pildoma pozicija, atitinkanti atspaudo atlikimo techniką.

\$a/16-17: Funkcijos apibūdinimas – **az/kvietimas; ae/pašto atvirukas; af/sveikinimo atvirukas ar kita.**

122 laukas. Laikotarpis atskleidžiamas išteklių turinyje

Šis laukas nėra privalomas. Tačiau turint Grafikos išteklių (fotodokumentų), kuriame įamžinta reikšmingas įvykis, vykęs konkrečią datą arba apimantis konkretų laikotarpį, rekomenduojama šį lauką užpildyti. Laukas pasikartojantis skiriant keletą datų arba datų atkarpą. Laukas turi indikatorius:

Indikatorius	Reikšmė	Apibūdinimas
1		Datos indikatoriaus numeris
	0	Paviene data žymimas išteklius
	1	Keletas pavienių datų
	2	Datų atkarpa
2		Tarpas neapibrėžtas

Pavydžiai:

122**#****\$a**d1971**\$a** d1979 – (Dokumento sudaryto tarp 1971-1979 laikotarpis)

1220**#****\$a**d1986

1220**#****\$a**d116051105 – (1605 m. lapkričio 5 d. kodas)

1220**#****\$a**d1976080214 – (1976 m. rugpjūčio 2 d., 14 val. 8 min.)

The screenshot shows a bibliographic data entry interface. The main title is "Bibliografinio įrašo duomenys". Below the title, there are several fields for data entry:

- Field 122:** Laukas 122, Ind1 0, Ind2 *. Polaukis a. Koduotų duomenų laukas: laikotarpis, atskleidžiamas ištekliaus turinyje / Laikotarpis nuo 9999 pr. Kr. iki... d19900311##
- Field 181:** Laukas 181, Ind1, Ind2 *. Polaukis 6. Koduotų duomenų laukas: turinio forma / Laukų ryšio duomenys ###. Subfields: Polaukis a, ISBD turinio formos kodas b4; Polaukis b, ISBD turinio patikslinimo kodas xb2e##.
- Field 182:** Laukas 182, Ind1, Ind2 *. Polaukis 6. Koduotų duomenų laukas: priemonės tipas / Laukų ryšio duomenys ###. Subfield: Polaukis a, ISBD priemonės tipo kodas / 0: ISBD priemonės tipo kodas e / projekcinis.

On the right side, there is a "Koduotos reikšmės" (Coded values) panel showing a list of values for field 122: 1990, 4/4, 03, 2/2, 11. At the bottom right, there are buttons "ATŠAUKTI" and "PATVIRTINTI".

13 pav. 122 lauko kodų pildymas UNIMARC formate

181, 182, 183 laukai – Koduotos informacijos duomenų laukai.

Laukai privalomi ir juose taikomi indikatoriai: **0 - nenaudojama rodiniams:**

181 laukas – turinio forma. Šio lauko pildomi du polaukiai paspaudus ženkliuką „< >“, užbaigiami mygtuku PATVIRTINTI:

\$a: ISBD turinio formos kodai:

0: turinio forma: **vaizdas**

1: Pritaikomumas: **visiškai pritaikoma**

> Koduotos reikšmės

Laukas	Polaukis	Koduotų duomenų laukas: turinio forma / ISBD turinio for...
181	a	b4

0: Turinio forma
b / vaizdas

1: Pritaikomumas
4 / visiškai pritaikoma

ATŠAUKTI
PATVIRTINTI

14 pav. 181 lauko „a“ polaukio kodų pildymas UNIMARC formate

\$b : ISBD turinio patikslinimo kodai:

0 : tipo specifikacija: **x/netaikoma**

1 : tipo apibūdinimas: **b/nejudantis**

2 : matmenų specifikacija (ISBD turiniui) : **2/dvimatis**

3 : Sensorinė specifikacija (ISBD turiniui) : **/regimasis**

Bibliografinio įrašo duomenys Jrašo etiketė / etiketė
ckm2 22 450

<> V D A K P
0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Laukas	Ind1 *	Ind2	Polaukis	Ištekliaus kalba / Teksto, garsio takelio ir t.t. Kalba / 0: Kalbos kodas *
101 *	0		a *	zxx / kalbinio turinio nėra
Laukas	Ind1	Ind2	Polaukis	Išleidimo arba pagaminimo šalis / Išleidimo šalis / 0: Šalis
102			a	LT / Lietuva
Laukas	Ind1	Ind2	Polaukis	Koduotų duomenų laukas: grafika / Grafikos kodai
116			a	eeybxx xx###zz
Laukas	Ind1	Ind2 *	Polaukis	Koduotų duomenų laukas: turinio forma / ISBD turinio formos kodas
181		0	a	b4
			Polaukis	ISBD turinio patikslinimo kodas
			b	xb2e

> Koduotos reikšmės

Laukas	Polaukis	Koduotų duomenų laukas: turinio forma / ISBD turinio pa...
181	b	xb2e

---

x / netaikoma

1: tipo apibūdinimas
b / nejudantis

2: Matmenų specifikacija (ISBD turiniui)
2 / dvimatis

3: Sensorinė specifikacija (ISBD turiniui)
e / regimasis

ATŠAUKTI
PATVIRTINTI

15 pav. 181 lauko „b“ polaukio kodų pildymas UNIMARC formate

182 laukas: priemonės tipas. Polaukis \$a užpildomas atsistojus ant jo ir parinkus reikiamą kodo poziciją:

\$a: ISBD priemonės tipo kodas (**negatyvams**): e/ **projekcinis**;

\$a: ISBD priemonės tipo kodas (**fotografijos, atvirukai, kvietimai ir kt.**): n/**tiesiogiai suvokiamas**.

183 laukas: laikmenos tipas. Pildomi du polaukiai. Polaukis \$a užpildomas atsistojus ant jo ir parinkus reikiamą kodo poziciją:

\$a: Laikmenos tipo kodas (negatyvams): mz/ **kita (projekcinio vaizdo laikmena)**

\$a: Laikmenos tipo kodas (kodas (**fotografijoms, atvirukams, kvietimams ir kt.**): nb/**lakštas**

\$2: Šaltinis – rdacarrier (šis kodas yra \$a naudojamo kodo šaltinis)

Laukas	Ind1	Ind2 *	Polaukis	Koduotų duomenų laukas: priemonės tipas / ISBD priemonės tipo kodas / 0: ISBD priemonės tipo kodas
182		0	a	e / projekcinis
Laukas	Ind1	Ind2 *	Polaukis	Koduotų duomenų laukas: laikmenos tipas / Laikmenos tipo kodas / 0: Laikmenos tipo kodas
183		0	a	mz / kita (projekcinio vaizdo laikmena)
			2 *	Šaltinis * rdacarrier

16 pav. 182, 183 laukų kodų pildymas UNIMARC formate

200 laukas. Antraštės ir atsakomybės duomenys

200 laukas turi privalomą indikatorių: 1 – antraštė yra reikšminga.

\$a: **Antraštė** – šiame lauke įrašoma ištekliaus pagrindinė antraštė – KPO pavadinimas. Jei ant nuotraukos yra užrašytas pavadinimas, jis rašomas į antraštės laukelį. Atviruko antraštė dažniausia nurodoma reverse. Jei pavadinimą kuria ne KPO autorius, tokiu atveju antraštė visada rašoma laužtiniuose skliaustuose [...]. Antraštė turi būti neilga ir aiški. Labai gerai, jei suformuluojama tokia antraštė, iš kurios tampa aišku, kas užfiksuota vaizde, nematant paties vaizdo.

Antraštėse reiktų vengti naudoti emocijas išreiškiančias frazes: *patenkintas, susikaupęs, linksmi nusiteikęs* (ypač jei vaizde užfiksuoti keli asmenys). Sukurtoje antraštėje nereikėtų surašyti visų vaizduojamo asmens (asmenų) profesijų, pareigų ar tai, kuo jis užsiėmė – antraštėje rašomi žymiausi ar svarbiausi asmens duomenys, pvz.: „Klaipėdos universiteto rektorius Vladas Žulkus“.

Identiškos antraštės **nenaudojamos** aprašant kelis vaizdus. Reikia stengtis keisti ar kitaip formuluoti frazę.

Jei antraštė yra užsienio kalba, ta kalba ji ir rašoma. Jei manoma, kad antraštės vertimas svarbus, įterpiamas **541** laukas. Jame įrašoma:

\$a: išversta į lietuvių kalbą antraštė;

\$z: išverstos antraštė kalba/0:kodas – lit/lietuvių;

\$e: Paantraštė – tai antraštę paaiškinanti informacija. Laužtiniuose skliaustuose žymima, kokios rūšies tai vaizdas, pvz.: [negatyvas], [fotografija], [grupinė fotografija]. Polaukis pasikartojantis.

\$f: Autorius – jei autorystė aiški, autoriaus asmenvardis rašomas be papildomų ženklų, jei autorystė numanoma, asmenvardis rašomas laužtiniuose skliaustuose [...]. Gali būti, kad autoriaus nustatyti neįmanoma, tokiu atveju pozicija nepildoma. Nurodytiems asmenų vardams privaloma sudaryti kreipties elementus atitinkamuose 7-jo bloko laukuose

203 laukas. Turinio forma ir priemonės tipas

Šiame lauke įrašoma pagrindinė (vyraujanti) forma arba formos, kuriomis išreiškiamas išteklius turinys ir laikmenos, kuria šis turinys pateikiamas, bei priemonės tipas ar tipai identifikuojantys išteklių.

Laukas privalomas ir apjungia 181, 182 laukuose pateiktą koduotą informaciją. Reikšmės įkeliamos polaukių viduje. Norimas polaukis įterpiamas aukštesnio polaukio dešinėje spustelėjus vertikalios tritaškio ženkluką ir parinkus reikiamą poziciją: pvz. „Įterpti polaukį po...“ arba „Pakartoti polaukį“.

Negatyvams teikiamos šios reikšmės ir polaukiai :

\$a: Turinio forma – **Vaizdas**

\$b: Turinio paaiškinimas – **nejudantis**

\$b: Turinio paaiškinimas – **dvimatis**

\$b: Turinio paaiškinimas – **regimasis**

\$c: Priemonės tipas – **projekcinis**

Fotografijoms ir atvirukams teikiamos šios reikšmės ir polaukiai :

\$a: Turinio forma – **Vaizdas**

\$b: Turinio paaiškinimas – **nejudantis**

\$b: Turinio paaiškinimas – **dvimatis**

\$b: Turinio paaiškinimas – **regimasis**

\$c: Priemonės tipas – **tiesiogiai suvokiamas**

Laukas	Ind1	Ind2	Polaukis	Turinio forma *
203			a *	Vaizdas
			b	Turinio paaiškinimas nejudantis
			b	Turinio paaiškinimas dvimatis
			b	Turinio paaiškinimas regimasis
			c *	Priemonės tipas * projekcinis

17 pav. 203 lauko pildymas UNIMARC formate

210 laukas. Išleidimas, platinimas ir kt.

210 lauko indikatorius – netaikoma / pirmasis leidėjas.

\$a: Skelbimo vieta – jei kuriami negatyvų bibliografiniai įrašai, skelbimo vieta nurodoma juostelės ryškinimo vieta, kuri žymima laužtiniuose skliaustuose [...]. Kitais atvejais, skelbimo vietą galima sužinoti iš ant nuotraukos pasitaikančių antspaudų. Galbūt, yra žinoma ar galima rasti informaciją (kartotekose, spaudoje, internete), kur veikė fotoateljė ar dirbo fotografas. Jei skelbimo vietos nėra galimybės nustatyti, jos neįmanoma identifikuoti pagal jokių požymius, vartojama santrumpa [S. l.]. Pirmoji raidė didžioji, nes tai yra 210 lauko \$a polaukis UNIMARC-o formate. Pirmasis lauko polaukis visada pradedamas didžiąja raide.

\$c: Leidėjo vardas – šiame laukelyje įrašomas fotoateljė, kurioje buvo padaryta (tik išryškinta ir atspausdinta) nuotrauka, pavadinimas. Jei leidėjas nežinomas, rašoma – s. n. (sine nomine).

\$d: Skelbimo data – nurodoma fotografavimo data. Šis laukelis susijęs su UNIMARC formato 100 lauku „Bendrieji kodai“.

Galimi šie skelbimo datos užrašymo variantai:

- jei žinoma tiksli fotografavimo data (užrašyta ant voko, nuotraukos arba fiksuotas žinomas įvykis), tokiu atveju šioje kortelėje žymimi tik fiksavimo metai – 1989 arba [1989]. Tiksli data gali būti įrašoma kaip pastaba UNIMARC 3-- bloke. Koduotuose duomenyse žymimi tik fiksavimo metai (be mėnesio ir dienos);
- jei žinoma data (bet ant nuotraukos neužrašyta) – [1982];
- jei žinoma data (ant nuotraukos užrašyta) – 1982. Jei data pažymėta ant voko, kuriame yra negatyvai ar nuotraukos, tokiu atveju data visada žymima laužtiniuose skliaustuose, pvz.: [1982];
- jei abejojama dėl tikslios datos, bet įtariama, kad tam tikrais metais – [1982?];
- jei nežinoma, kuriais metais, bet žinoma, kad tam tikrą dešimtmetį – [198-];
- jei nežinoma kuriais metais ir abejojama, kad tiksliai žinoma, kurį dešimtmetį – [198-?];
- jei nežinoma, kuriais metais, bet žinomas tam tikras periodas – [1989-1991];
- jei žinomas tik šimtmetis – [19--];
- jei abejojama dėl šimtmečio – [19--?];
- [s. a.] rašoma tik tada, kai data nežinoma visiškai. Šios santrumpos reikėtų stengtis nevartoti, nes ji nesuteikia jokios informacijos ir nedalyvauja paieškoje. Rekomenduojama rašyti bent jau amžių: [19--].

Pastabos:

- ❖ XIX a., XX a. ir pan. – nevartojami;
- ❖ tarp metų dedamas trumpas brūkšnylis, pvz.: [1989-1991];
- ❖ taip pat UNIMARC formate galima įterpti **306** lauką „Skelbimo duomenų pastaba“, kuriame gali būti nurodoma informacija apie vietą ir laiką. Šiame lauke įrašoma pastaba:

- *Numanoma fotografavimo data ...*
- *Numanoma fotografavimo vieta ...*

Pastaba: išsaugant bibliografinio aprašo duomenis gali būti pateiktas pranešimas, kad nesutampa 100\$a ir 210\$d pozicijų pateikti duomenys. Tokiu atveju spauskite mygtuką ATŠAUKTI.

Pastabos			
Laukas	Polaukis	Pozicija	Klaida/pastaba
▲ 210	d	-	Kai 100\$a pozicijoje 9 arba 13 yra įvesta data, ji turi sutapti su data, esančia 210\$d. Tikimasi: '1980'.

Ar taisysite įrašą pagal pateiktas pastabas?

18 pav. 210 lauko pastaba UNIMARC formate

215 laukas. Fiziniai duomenys

\$a Apimtis – įrašoma *1 nuotrauka* arba *1 negatyvas* arba *dvi nuotraukos voke* ir panašiai.

\$d Matmenys – aprašomo fotodokumento dydis. Šią poziciją galima pildyti tik UNIMARC formate.

Negatyvai dažniausiai būna kvadratiniai (didesni) – **6 x 6 cm** dydžio ir stačiakampiai (mažesni) – **2,4 x 3,6 cm** dydžio. Retai, bet pasitaiko, kad dydis būna ir kitoks, todėl būtina tokius negatyvus patikrinti ir pamatuoti.

Nuotraukos matuojamos plačiausioje ir ilgiausioje vietoje – nuo išorinio krašto iki kito išorinio krašto, dydis taip pat nurodomas centimetrais, kaip ir negatyvams. Kadangi nuotraukų dydžiai skirtingi, reikia matuoti kiekvieną nuotrauką (nebent turimas didelis kiekis objektų, kurių dydžiai standartizuoti, pvz., šiuolaikinės nuotraukos 9 x 13 cm, 10 x 15 cm).

Senos nuotraukos matuojamos kiekviena atskirai, ypač kultūros paveldo objektai (KPO).

Gali pasitaikyti, kad dėl ilgalaikio fizinio poveikio nuotraukų neįmanoma išmatuoti liniuote (nuotraukos ilgą laiką buvo susuktos ar susiraitė), tokiu atveju negalima jų tiesinti ir laužyti. Matavimui naudojama centimetrinė juostelė (siuvėjo metras).

Kai kuriuos nuotraukos, ypač KPO, gali būti pasportuotos (priklijuotos ant storesnio kartono). Tokiais atvejais specialaus šablono eilutėje **Dydis** žymimas pačios nuotraukos dydis, vėliau UNIMARC šablono lange 215 lauke įterpiamas **\$e** polaukis, kuriame įrašoma – *pasportas (... x ... cm)*. Toks

išmatavimų žymėjimas taip pat naudojamas, kai nuotrauka, nors ir gana nauja, yra priklijuota ant šiek tiek didesnio popieriaus (**nuplėšti negalima, nes gali būti apgadintas objektas!**)

225 laukas. Serija

Laukas pildomas spausdintiems grafikos ištekliams (fotodokumentams). Laukas turi privalomą indikatorių. Jame perrašoma serijos pagrindinė antraštė bei su ja susiję paantraštiniai ir atsakomybės duomenys, įskaitant kartojamus kitomis kalbomis, tokia forma ir seka, kokia šie duomenys pateikti ištekliuje.

Laukas	Ind2	Polaukis
225	Ind1 *	a* Serija / Serijos antraštė *
		d Gretutinė serijos antraštė
		e Serijos paantraštė
		f Atsakomybės duomenys
		h Dalies numeris
		i Dalies pavadinimas
		v Tomo žymuo

19 pav. 225 lauko pildymas UNIMARC formate

Jeigu serijos bibliografinis įrašas sukurtas Jungtiniame kataloge, būtina sukurti ryšio lauką.

410 lauku jūsų kuriamas Grafikos bibliografinis įrašas, surišamas (susiejamas) su serijos bendrosios dalies įrašu.

225 lauko indikatoriai gali būti:

- 0 : antraštė skiriasi nuo aprobuotos formos;
- 1 : antraštės aprobuotos formos nėra;
- 2 : antraštė tokia pati kaip ir aprobuotoji forma.

410 lauko indikatorius visada – 0

Rišimo veiksmas atliekamas iš **Meniu** juostos ketvirto bloko pasirinkus **410- Serija** lauką. Toliau atliekami tokie patys veiksmai, kaip rišant 461 ar 462 laukus, tik nebereikia rinktis įterptinio lauko 200.

283 laukas. Laikmenos tipas

Šis laukas privalomas. Pateikiama informacija sutampa su 183 lauko informacija. Reikiama reikšmė įkeliama kiekvieno polaukio viduje:

\$a: Laikmenos tipo kodas (negatyvams): **kita (projekcinio vaizdo laikmena)**

\$a: Laikmenos tipo kodas (kodas (**fotografijoms, atvirukams, kvietimams ir kt.**): **lakštas**

\$2: Šaltinis – **rdacarrrier** (šis kodas yra **\$a** naudojamo kodo šaltinis)

Laukas	Ind1	Ind2	Polaukis	Laikmenos tipas / Laikmenos tipo žymuo *
283			a *	Projekcinio vaizdo laikmena
			2 *	Šaltinis * rdacarrrier

20 pav. 283 lauko pildymas UNIMARC formate

300 laukas. Bendroji pastaba

Šiame lauke teikiama pastaba apie bet koki bibliografinio ištekliaus ar su juo susijusio įrašo aspektą, jei jos negalima įrašyti į joki kitą pastabų lauką, pvz.:

2001#\$a [Dūdjonijų sodybos fragmentas Vanaguose]

300##\$a Šioje sodyboje užaugo rašytoja Ieva Simonaitytė

300##\$a Skirta Ievos Simonaitytės 100-sioms gimimo metinėms paminėti

Pastaba: šiame lauke įrašoma bet kokia forma. Jeigu būtina įrašyti daugiau negu vieną pastabą, kiekviena iš jų įrašoma į pasikartojantį lauką. Taškas pastabos gale **nededamas**.

302 laukas. Pastaba apie koduotą informaciją

Čia įrašoma informacija apie išteklaus kalbą, kai lingvistinis turinys svarbus ir turinio kalbos negalima sužinoti iš kitų tekstinių aprašo duomenų:

302##\$a Antraštė transliteruota lotyniškais rašmenimis

302##\$a Antraštė lietuvių, anglų, vokiečių kalbomis

303 laukas. Bendroji pastaba apie aprašomąją informaciją

Čia įrašoma tekstinė pastaba apie ištekliaus aprašą. Lauke gali būti įrašoma pastaba apie tikslią fotografavimo datą, jei ji yra žinoma, pvz.: *Fotografuota 1990 m. spalio 1 d. / Fotografuota 1989 m. kovo mėn. / Fotografuota 1995 m. liepos 4–7 d.* Tikslī fotografavimo data gali būti įrašoma ne tik 303, 330 lauke bet ir 122 lauke (žiūrėkite p. 22). Šis pasirinkimas priklauso nuo to, kaip bibliografinio įrašo kūrėjui patogiau išdėstyti informaciją, kai yra keletas skirtingo pobūdžio pastabų.

306 laukas. Pastaba apie publikavimą, platinimą ir t. t.

Šis laukas aktualus kuriant fotokopijų, atvirukų bibliografinius aprašus. Čia įrašoma pastaba apie publikavimo vietos ir (arba) leidėjo vardo pakitimus, kitus išteklius leidėjus, gamintojus, platintojus. Jei publikavimo, pagaminimo, platinimo ir t. t. duomenys buvo gauti iš kito, o ne iš nustatyto duomenų šaltinio, pastaboje nurodomas šaltinis, iš kurio šie duomenys buvo gauti:

306##\$a Originalo leidimo duomenys: Vilnius: O. Pajėdaitė, 1976

306##\$a Duomenys paimti iš: Etnografinė Lietuva: fotoparoda / Ona Pajėdaitė. – Vilnius, 1971

307 laukas. Pastaba apie fizinius duomenis

Šiame lauke įrašomos pastabos apie įvairius specifinius aprašomo objekto fizinius ypatumus:

307##\$a Nespalsvota fotografija

307##\$a Kopijuota fotografija

307##\$a Vandenzėnkli: C & I Honig

308 laukas. Pastaba apie seriją

Šis laukas gali būti aktualus atvirukų ir jų perspaudų bibliografiniuose aprašuose. Lauke įrašoma pastaba apie seriją ir pateikiama informacija apie seriją, kurioje išteklius buvo publikuotas. Jeigu serijos informacija buvo gauta iš kito, o ne iš nustatyto duomenų šaltinio, pastaboje nurodomas šaltinis, iš kurio ši informacija buvo gauta, pvz.:

308##\$a Originaliai publikuota serijoje: Environmental science series

316 laukas. Pastaba apie turimą egzempliorių

316 laukas įterpiamas UNIMARC šablono lange. Šiame lauke gali būti žymimos įvairios pastabos, susijusios su fiziniais konkreto egzemplioriaus ypatumais, pvz.: jei kultūros paveldo objektas yra apkarpytas arba jam padaryta kažkokia fizinė žala. Taip pat, jei nuotraukos averse ar reverse yra užrašai (rankraštis, mašinraštis). Šiame lauke įrašomų pastabų pavyzdžiai:

316##\$aNegatyvas su defektu

\$5KLAVB: IV/MEN-50(9)//21/11565

316##\$aDefektai: averse – balta dėmė, reversas – dėmėtas, papelijęs

\$5PMSVB: EAR3-60//inventorinis numeris

316##\$a Reverse rankraštinė pastaba: „Potašo ir Perlamutro“ vaidintojai, Tauragės Mok. Semin. mokiniai, 1926.II.6

\$5TRRSVB: šifras//inventorinis numeris

317 laukas. Proveniencijos pastaba

Šiame lauke įrašoma pastaba, apie aprašomo egzemplioriaus kokius nors priklausomybės ženklus (spaudas, autografas, dovanotojo(-ų) duomenys) esančius ištekliuje:

317##\$a Su spaudu: „O. Pajėdaitės FOTO Vilnius, P. Cvirkos 829“

\$5GRSVB: JL/F4 //20/3056

317##\$a Su spaudu J. Varno biblioteka

\$5 KLAVB: JV/F1 //21/5196

Pildant 316 ir 317 laukus taip pat užpildomas jų **\$5** polaukis. Šiame polaukyje pirmiausia pateikiama **įstaigos savininko žyma : ištekliui suteiktas šifras // inventorinis numeris**. Įstaigos savininko žyma susideda iš įstaigos pavadinimo didžiųjų raidžių derinio. Anksčiau buvo rašoma LIBIS naudojama sigla (pvz. C168). Visi paminėtų asmenų vardai turi būti įkelti **703** arba **713** laukuose. Plačiau aprašyta p. 46 - 7 blokas . Atsakomybės blokas.

330 laukas. Santrauka arba referatas

Lauke įrašoma išsami, faktinė, nevertinamojo pobūdžio, stilistiškai ir gramatiškai taisyklinga, nekelianti dviprasmiško tematikos supratimo ištekliaus santrauka arba anotacija lietuvių kalba apie negatyve ar nuotraukoje matomą vaizdą, objektus, žmones ir pan. Šiame lauke tekstas sukuriamas stengiantis nenaudoti santrumpų. Daugiau informacijos apie anotacijų kūrimą pateikiama šiuose standartuose:

- Pastabos, kuriose rašoma santrauka. Iš *ISBD (NBM) : neknyginės medžiagos tarptautinis standartinis bibliografinis aprašas*. Vilnius, 2002. P.89;
- Pastabos, pateikiančios santrauką. Iš *ISBD: tarptautinis standartinis bibliografinis aprašas*. Vilnius, 2013. P. 250.
- *LIBIS išteklių įrašų sudarymo vadovas* : integruojamasis išteklius. – Vilnius, 2022. P. 507
- *LIBIS analizinių įrašų sudarymo metodika* : integruojamasis išteklius. – Vilnius, 2022. P. 55–56

330 lauke taip pat gali būti pateikiama į lietuvių kalbą išversta svarbi informacija, užfiksuota vaizde ne lietuvių kalba. Jei vaizde matomas plakatas / užrašas, kuriame kas nors užrašyta **kirilica**,

užrašas yra svarbus, jo vertimas pateikiamas **330 lauke**: *Vaizde matomas plakatas, kuriame užrašyta „Свободы Литве“ (liet. „Laisvę Lietuvai“).*

Šiame lauke įrašomų pastabų pavyzdžiai:

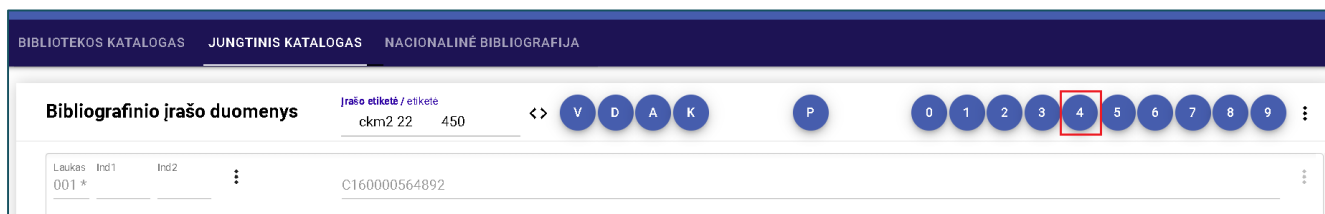
330##\$a Fotografijoje I. Simonaitytės prisiminimus apie gimtinę fiksuoja žurnalistas Vytautas Kaltenis, už jų matyti Vanagų pradinės mokyklos mokytoja Juzefa Jančiauskienė, kiti – neatpažinti asmenys.

330##\$a Fotografijoje pirmas iš kairės – fotografas Albinas Stubra, šeštas – tautodailininkas Vytautas Majoras, devintas – poetas Vladas Nausėdas, mergaitė, stovinti I. Simonaitytei iš dešinės, – tautodailininko Vytauto Majoro duktė, paskutinėje eilėje (centre) stovintis vyras – poetas Alfonsas Jonas Navickas, pirmas iš kairės – žurnalistas Vytautas Kaltenis, kiti – neatpažinti asmenys. Šalia I. Simonaitytės – jos mylimas šunelis, vardu Bulka.

330 lauke įrašomos pastabos pabaigoje dedamas taškas.

4-- Ryšio laukų blokas

Ryšio laukas parenkamas iš meniu eilutėje pažymėto 4-- bloko laukų sąrašo.

21 pav. Meniu eilutė, ryšio laukų blokas UNIMARC formate

Žemiau pateiktame paveikslėly pasirenkamas:

410-Serija laukas – jei rišama prie serijos bendrosios dalies. Serijos sudaromos leidybinių įstaigų ir naudojamas tik spausdintiems Grafikos ištekliams.

461-Aibė laukas – jei rišama bendresnė katalogo dalis (pvz.: Klaipėdos fakultetai ir meno kolektyvai: I/FAK) su pagrindine dalimi – pvz. Bernardo Aleknavičiaus archyvas R1: Negatyvai 2: Klaipėda I).

462-Poaišis laukas – jei rišama atskira dalis (I/FAK-55 (2) t. y. 55 voko 2-as negatyvas) prie bendresnės katalogo dalies (pvz.: Klaipėdos fakultetai ir meno kolektyvai: I/FAK).

Įterpti lauką iš 4 bloko

410	Serija	Ne	Ne	Ne	☐
421	Priedas	Ne	Ne	Ne	☐
422	Kieno priedas	Ne	Ne	Ne	☐
423	Išleista su	Ne	Ne	Ne	☐
451	Kita laida toje pačioje laikmenoje	Ne	Ne	Ne	☐
452	Kita laida kitoje laikmenoje	Ne	Ne	Ne	☐
455	Reprodukcija iš	Ne	Ne	Ne	☐
456	Reprodukcija	Ne	Ne	Ne	☐
461	Aibė	Taip	Ne	Ne	☐
462	Poaibis	Ne	Ne	Ne	☐

Rodyti įrašų puslapyje 10 1 - 10 iš 12 < >

ATŠAUKTI PATVIRTINTI

22 pav. Ryšio lauko parinkimas UNIMARC formate

Pasirinkus ryšio lauką, atsiveria langas – Pasirinkti įterptinius laukus laukui 462 – kuriame pasirenkame – Identifikacinio numerio lauką – 001.

Pasirinkti įterptinius laukus laukui 462

Kodas	Pavadinimas	Privalomas	Unikalus	Užpildyti polaukiai	Pasirinkti
001	Įrašo identifikatorius	Taip	Ne		☐
010	Tarptautinis standartinis knygos numeris (ISBN)	Ne	Ne		☐
011	Tarptautinis standartinis serialinio išteklių numeris (ISSN)	Ne	Ne		☐
012	Identifikuojanti žyma (fingerprintas)	Ne	Ne		☐
016	Tarptautinis standartinis muzikos įrašo kodas (ISRC)	Ne	Ne		☐
036	Muzikos kūrinio incipitas	Ne	Ne		☐
040	CODEN	Ne	Ne		☐
072	Universalus produkto kodas (UPC)	Ne	Ne		☐

23 pav. Įterptinio 001 lauko parinkimas UNIMARC formate

Toliau, kaip ir **Specialiame šablone** kuriamam įrašui, kairėje pusėje paieškoje užrašomas pavadinimas prie kurio norėsite rišti – dešinėje pasirenkama dalis prie kurio norima rišti ir mygtukas **PASIRINKTI**.

Tuomet atsiveria langas – **Įterptinio lauko parinkimas**. Pasirenkamas laukas **200**.

Pasirinkti įterptinius laukus laukui 462

124	Koduotų duomenų laukas: kartografiniai ištekčiai – specifinis medžiagos apibūdinimas	Ne	Taip	☐
128	Koduotų duomenų laukas: muzikos kūrinio forma ir tonacija arba dermė	Ne	Ne	☐
130	Koduotų duomenų laukas: mikroformos – fizinės savybės	Ne	Ne	☐
141	Koduotų duomenų laukas: senieji (antikvariniai) monografiniai leidiniai – egzemplioriaus specifinės savybės	Ne	Ne	☐
182	Koduotų duomenų laukas: priemonės tipas	Ne	Ne	☐
199	El. privalomojo egzemplioriaus papildomi duomenys	Ne	Taip	☐
200	Antraštė ir atsakomybės duomenys	Taip	Taip	☐
203	Turinio forma ir priemonės tipas	Ne	Ne	☐

24 pav. Įterptinio lauko 200 parinkimas UNIMARC formate

Atsivėrus langui – **Įterptinio lauko duomenys**, užpildome jungiamos dalies duomenis: dalies numerį arba suteiktą šifrą ir spaudžiame mygtuką PATVIRTINTI. Tuomet kelis kartus spaudžiamas mygtukas PATVIRTINTI, kol įsikelia suformuotas ryšio laukas su suteiktu indikatoriumi „1“.

Įterptinio lauko duomenys

Laukas	Ind1	Ind2	Polaukis	Reikšmė
462		Ind2	1 *	
200	1		a	Antraštė ir atsakomybės duomenys / Pagrindinė antraštė
			e	Paantraštė
			f	Pirmieji atsakomybės duomenys
			v	Tomo numeris /FAK-55(1)
			5	Įstaigos kodas

25 pav. Įterptinio lauko 200 duomenų pildymas UNIMARC formate

6-- Blokas. Dalykų ir UDK indeksų blokas

Kiekviename bibliografiniame apraše turi būti parinktos vaizdo turinį atitinkančios dalykinės rubrikos. Jos imamos iš **Dalykų autoritetinių įrašų duomenų bazės (patiems jų kurti ir įrašyti negalima)**.

Bibliografinio įrašo duomenys

Įrašo etiketė / etiketė: ckm2 22 450 <> V D A K P 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Laukas	Ind1	Ind2	Polaukis	Reikšmė
600	1		3	LNB:V*46031;=BA SaVelaniškytė SbEglė Sf1958-
			2	Sistemos kodas Inmmbr
Laukas	Ind1 *	Ind2	Polaukis	Reikšmė
606	0		3	Temos pavadinimas, naudojamas kaip dalykas / Autoritetinio įrašo numeris LNB:D*6502;V*8391*79;=Bo SaDailininkai \$yLietuva \$z20 amžius
			2	Sistemos kodas Inmmbr
Laukas	Ind1	Ind2	Polaukis	Reikšmė
607			3	Vietovardis, naudojamas kaip dalykas / Autoritetinio įrašo numeris LNB:V*298644;=BT SaSalakas (Zarasų rajono savivaldybė, Lietuva)
			2	Sistemos kodas Inmmbr

26 pav. Dalykų autoritetinių įrašų duomenų bazė UNIMARC formate

Jei vaizdo turinys yra asmens atvaizdas – pasirenkant dalykinę rubriką, reikia pažymėti (antra pozicija nuo viršaus) esybės tipą – **Asmens vardas**. Tokiu būdu įkeliami **VISI** bibliografiniame įrašė paminėti asmenvardžiai į **600 lauką** (išskyrus UNIMARC 7-- bloką) ir fotodokumente matomi asmenys. Gali tekti sudalykinti ir foto dokumento autorių, jei jis yra matomas vaizde.

Dalykinti nereikia asmens, kurio vardu pavadintame pastate ar vietoje užfiksuotas vaizdas (pvz., Vytauto Didžiojo gimnazija, I. Simonaitytės biblioteka).

Pastaba: jei fotografuota K. Donelaičio mokykloje ir vaizde matyti K. Donelaičio skulptūra, tokiu atveju dalykinamas K. Donelaičio asmenvardis, pvz.: **Donelaitis, Kristijonas (1714-1780) - Paminklai, monumentai ir kt. - Klaipėda**.

The screenshot shows a search interface for selecting an authorized entry. On the left, under 'Paieška', the search term 'Bindokaitė' is entered, and 'Frazės pradžia' is checked. The search criteria are 'Užklausa: Bindokaitė' and 'Kategorija: LNB / Pagrindinis sąrašas'. The results list several entries for 'Bindokaitė', with 'Bindokaitė, Elena (1899-1990)' selected. The interface includes search filters, a list of results, and buttons for 'ATŠAUKTI' and 'PATVIRTINTI'.

27 pav. Dalykinės rubrikos "Vardas" įterpimas iš autoritetinių įrašų duomenų bazės UNIMARC formate

Paieškos langelyje užrašomas, ieškomo **asmens vardas** arba **kolektyvo vardas** ir spaudžiamas mygtukas IEŠKOTI. Toliau daroma taip pat, kaip įterpiant autoriaus asmenvardį arba kolektyvo vardą **601 lauke**.

Jei reikiamas asmenvardis nerandamas, jo duomenis įrašome į specialią, bendrinamą su LNB sutoritetinių įrašų sudarytojais, lentelę. Pačiam negalima įrašyti asmenvardžių/kolektyvų vardų duomenų į 600 arba 601 laukus. Lentelės pildymo taisyklės galioja tokios pačios kaip aprašyta 17–18 p.

Dalykinės rubrikos

Jei aukštesnio lygio bibliografiniame įrašė jau yra rubrikos, jos nebekartojamos kiekviename žemesnio lygio bibliografiniame įrašė – LIBIS jas pridės automatiškai. Rubrikomis stengiamasi

nusakyti, kas vaizduojama negatyve arba nuotraukoje. Įprastai rubrikos sudaromos pagal tokias schemas:

- [tema] – [geografinė rubrikėlė] – [teminė rubrikėlė] – [laiko rubrikėlė] – [formas rubrikėlė]
- [tema] – [teminė rubrikėlė] – [geografinė rubrikėlė] – [laiko rubrikėlė] – [formas rubrikėlė]
- [vietovė] – [teminė rubrikėlė] – [laiko rubrikėlė] – [formas rubrikėlė]

Tokias visiškai užpildytas rubrikas suformuoti pavyksta ne visada, tačiau reikia nepalikti vienos rubrikos be ją papildančių rubrikėlių – tai ne reikšminiai žodžiai, kurie renkami po vieną. Geriausia suformuoti 2–6 kuo išsamesnes rubrikas, atspindinčias fotodokumente esantį vaizdą.

Dalykinant asmenybes ar kolektyvus, parenkama ir tos asmenybės atstovaujama sritis, pvz.:

Rašytojai – Lietuva

Žurnalistai – Lietuva

Biologai – Lietuva

Valstybės veikėjai – Lietuva

Politiniai veikėjai – Lietuva

Muziejai – Darbuotojai

Klaipėdos krašto socialdemokratų partija – Nariai

Dalykinių rubrikų pavyzdžiai paminklams, skulptūroms, paminklinėms lentoms:

Fotografija - Skulptūros - Klaipėda - 20 amžius (Klaipėdoje stovinčioms arba Klaipėdai kurtoms skulptūroms ir paminklams, t. y. jų vaizdams, fotografuota 1901–1999 m. imtinai).

Fotografija - Skulptūros - Lietuva - 20 amžius (Lietuvoje stovinčioms arba Lietuvai kurtoms skulptūroms ir paminklams, t. y. jų vaizdams, fotografuota 1901–1999 m. imtinai).

Paminklinės lentos - Klaipėda

Kai kurie paminklai arba skulptūros turi savo vardinę dalykinę rubriką, pvz. **Martyno Mažvydo paminklas (Klaipėda, Lietuva)**. Todėl rekomenduojama paieškoti tokios dalykinės rubrikos.

Antkapiniai paminklai - Kuršių nerija (arba kita geografinė rubrikėlė, kai žinoma vietovė).

Pastaba: kai yra žinomi fotodokumento vaizde užfiksuotos skulptūros, paminklo ar paminklinės lentos autoriai, jie turi būti nurodyti UNIMARC formato 200, 300, arba 330 lauke, o jų asmenvardžiai – sudalykinti. Jei paminklas įamžina asmens atminimą, tokiu atveju jo asmenvardį būtina dalykinti, pvz.: **Donelaitis, Kristijonas (1714-1780) - Paminklai, monumentai ir kt. - Klaipėda.**

Dalykinių rubrikų pavyzdžiai pastatams, statiniams, aikštėms ir gatvėms:

Fotografija - Architektūra - Klaipėda - 20 amžius

Gatvės - Klaipėda - 20 amžius

Klaipėda (Lietuva) - Pastatai ir statiniai

Aikštės - Klaipėda - 20 amžius

675- UDK indekso nustatymas

UDK šifras įrašomas į 675 lauką. Lauko indeksai turi atspindėti dalykines rubrikas ir rubrikėles tokia pačia tvarka, kaip tai daroma dalykinant.

Laukas	Ind1	Ind2	Polaukis	Universaloji dešimtainė klasifikacija (UDK) / Indeksas *
675			a*	77(474.5)(092)(084.1)
675			a*	75.07(474.5)(092)(084.1)
689			a	7

28 pav. UDK indeksų pavyzdžiai

UDK pagrindinės indeksų klasės:

- 0 - Bendrasis skyrius.
- 1 – Filosofija. Psichologija. Etika.
- 2 – Religija
- 3 – Visuomenės mokslai
- 5 –Matematika. Gamtos mokslai
- 6 – Taikomieji mokslai. Medicina. Technika
- 7 – Menas. Fotografija. Žaidimai. Sportas
- 8 - Kalba. Kalbotyra. Grožinė literatūra
- 9 – Geografija. Biografijos. Istorija

Dažniausiai Grafikos aprašuose naudojami pagalbinių rodiklių:

Geografiniai rodikliai:

- (474.5) – Lietuva ;
- (474.3) – Latvija ;
- (474.2) – Estija ;
- (470) – Rusijos Federacija ;
- (47+57) – Tarybų Sąjunga ;
- (438) – Lenkija ;

Dokumentų formos rodikliai:

- (0.032) – dokumentai rašyti ranka ;
- (0.033) – spausdinti rašomąja mašinėle (Mašinraščiai) ;
- (084.1) – Atvaizdai, iliustracijos (Fotonuotraukos, atvirukai) ;

Istorinio pobūdžio leidiniai. Biografinio pobūdžio leidiniai. Istoriniai šaltiniai:

(091) – istorija, istorinis aspektas ;

(092) – biografinis pateikimas, dėstymas;

(093) – oficialūs istorijos šaltiniai (pvz. kronikos, dienoraščiai)

Dažniausia Grafikos aprašuose naudojamų UDK indeksų pavyzdžių sąrašas:**UDK 0:**

070(474.5) – Lietuvos laikraščiai. Naujienų tarnybos ir agentūros. Žurnalistika.

070.23(1-21) – miestų laikraščiai

070(474.5)(092)(084.1) – lietuvių žurnalisto fotografija.

UDK 1:

101.9 – filosofas - **109(474.5)(084.1)** – lietuvių filosofo fotografija arba atvirukas.

159.9(092) – psichologas – 159.9(474.5)(092)(084.1)- lietuvių psichologo fotografija .

UDK 2:

272 – Lietuvos Romos Katalikų bažnyčia.

274 – Protestantizmas.

274.5 – Liuteronai.

277.4 – Baptistai.

27-722.53 – krikščionių kunigai(-722.53 galima naudoti prie kiekvienos krikščionių bažnyčios tipo).

272-789.32 – Romos katalikų pranciškonai (-789-atskiri vienuolių ordinai- galima naudoti prie kitų konfesijų krikščionių bažnyčių indeksu).

Pvz.: **272-722.53(474.5)(084.1)** – Lietuvos katalikų bažnyčios kunigo fotografija.

UDK 31:

314.151.3-054.74(474.5)(092) – lietuvių tremtiniai, deportuotieji

UDK 32:

321.64(474.5)(092) – nedemokratinio, rezistencinio Lietuvos laikotarpio veikėjų (tremtinių, pogrindžio) biografijos. Taip pat naudojama:

355.42(474.5)(092)(084.1) – rezistencinio ir partizaninio judėjimo Lietuvoje veikėjų fotografija

323.2(474.5)(092) (084.1) – Lietuvos vidaus (pvz. Sąjūdžio) politinių veikėjų fotogrfigija.

329.71(474.5)(092)(084.1) – Lietuvos politinių ar visuomeninių organizacijų atstovų (pvz. Sąjūdžio) fotografija.

329.78(474.5)(092)(084.1) – Lietuvos politinių ir nacionalinių jaunimo judėjimo narių fotografija.

329(474.5)(092)(084.1) – Lietuvos politinių partijų veikėjų fotografijos:

329.11(474.5)(092)(084.1) –Lietuvos konservatyvių partijų veikėjų fotografija.

329.12(474.5)(092)(084.1) –Lietuvos liberalių partijų veikėjo fotografija.

329.14(474.5)(092)(084.1) –Lietuvos socialdemokratų partijos veikėjo fotografija.

329.15(474.5)(092) (084.1) –Lietuvos komunistų partijos veikėjų fotografija.

329.4(474.5)(=161.1)(092) (084.1) – Lietuvos kalbiniu (rusų), etniniu, rasiniu pagrindu sukurtų partijų ir judėjimų narių fotografija.

329.3:271/279(474.5)(092)(084.1)- Lietuvos krikščioniškos pakraipos partijos narių fotografija

329.15(47+57)(092) (084.1) –Tarybų Sąjungos komunistų partijos veikėjų fotografijos.

UDK 34:

347.96(474.5) – Teisininko profesija, teisininkai –Lietuva:

347.96-055.2(474.5)(084.1) – Lietuvos teisininkės fotografija.

UDK 35:

351.74/.76(474.5) – Lietuvos policijos organizacija, veikla:

351.74/.76-055.1(474.5)(092)(084.1) – Lietuvos policijos veikėjo fotografija (jei tai moteris, taikomas – 055.2 rodiklis)

352/354(474.5) – Lietuvos savivaldybių valdymo įstaigos, administracijos organai.

355.3(474.5) – Lietuvos ginkluotųjų pajėgų organizacija: personalas, kariniai junginiai.

Tarptautinės ginkluotosios pajėgos:

355.3(474.5)(092)(084.1) – Lietuvos kariškių fotografija.

359(474.5)(084.1) – Lietuvos karo laivyno fotografija.

UDK 37:

373(474.5) –Lietuvos bendrojo lavinimo mokykla.

373.011.3-051(474.5)(084.1) – Lietuvos mokytojų, ugdytojų fotografija.

373.011.3-052(474.5)(084.1) – Lietuvos mokyklų ugdytiniai, moksleiviai.

378(474.5) – Lietuvos aukštosios mokyklos :

378.4 – Universitetai;

378.6 – Specializuotos universitetinės kolegijos (Pvz. 378.6:656.6 – Univ. Jūrų transporto kolegijos);

378.091.113 – Aukštųjų mokyklų vadovybė.

378-051(474.5)(084.1) – Lietuvos aukštųjų mokyklų dėstytojų fotografija.

378-052(474.5)(084.1) – Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų fotografija.

UDK 39:

39 – Etnografija. Kultūrinė antropologija.

39-051(474.5)(092)(084.1) – lietuvių etnologo fotografija.

UDK 61:

614.25-051 – medicinos darbuotojai.

614.885 –pirmoji pagalba. Gydyimo įstaigos.

UDK 62:

629.128 –laivų statyklos

629.128.5-051(474.5)(092)(084.1) – Lietuvos laivų statytojai, dokininkai. Fotografija.

UDK 63:

639.2 – žvejyba jūros vandenyse.

639.2-051(474.5)(092) – Lietuvos žvejai.

UDK 65:

656.1 – kelių ir gatvių transportas.

656.2/.4 – geležinkelių transportas.

656.6 – vandens transportas ir eksploatavimas.

656.6-051(474.5)(092) – Lietuvos laivyno personalas.

UDK 7:

7.07 – meno kritikai, žiuri, kolekcininkai, meno ekspertai ir panašiai.

711.5 – miestų rajonai, teritorijos, kvartalai.

712 - landšafto formavimas, parkų ir sodų architektūra.

72.03 – Architektūros istorija.

72-071(474.5)(084.1) – Lietuvos architekto fotografija

726 – religiniai pastatai ir statiniai.

727 – mokymo, mokslo ir kultūros švietimo įstaigų statiniai.

728 – gyvenamųjų pastatų architektūra. Pilyys ir dvarai.

73.03 – skulptūros istorija.

737 – numizmatika.

738 – meninė keramika.

739 – meninis metalų apdirbimas. (Juvelyrika. Kalvystė, metalo plastika)

73.071(474.5) – Lietuvos skulptorius.

745/749 – meniniai verslai, dailieji amatai.

745.071(474.5) – Lietuvos tautodailininkai.

746 – rankdarbiai.

746.071(474.5) – Lietuvos tekstilininkai

75.03 – tapybos istorija.

75.04 – tapybos objektai.

75.071(474.5) – Lietuvos tapytojai.

76(474.5) – Lietuvos grafika.

76.071(474.5) – Lietuvos grafikai.

77.03 – dokumentinė fotografija.

77.04 – meninė fotografija.

- 77.071(474.5) – Lietuvos fotografai.
- 78.03(474.5) – Lietuvos muzikos istorija.
- 78.071.1(474.5)(092) – Lietuvos kompozitoriai.
- 78.071.2(474.5)(092) – Lietuvos atlikėjai.
- 78.077 – muzikantai mėgėjai. Muzikinė saviveikla.
- 79 – Reginiai. Žaidimai. Sportas.
- 791.44 – kino gamyba, filmavimas.
- 791.44.071 – kino kūrėjai (aktoriai, režisieriai, operatoriai ir kt.).
- 791.66 – Nacionalinės šventės. (Dainų ir šokių šventės. Festivaliai).
- 792(474.5) – Lietuvos teatras.
- 792.071(474.5)(092) – Lietuvos teatro aktoriai, režisieriai, kritikai.
- 792.5(474.5) – Lietuvos muzikiniai teatrai.
- 792.5.071(474.5) – Lietuvos muzikinio teatro atlikėjai, režisieriai, muzikantai ir kt.
- 793.3 – Choreografija. (Liaudies šokiai, baliniai šokiai. Nacionalinių šokių ansambliai).
- 796 – Sportas. Žaidimai. Kūno kultūra apskritai.
- 796.07 – Sportinės veiklos rūšys (sporto teoretikai, apžvalgininkai, ekspertai, teisėjai. Sporto žiūrovai).
- 796.322.071 – rankininkai.
- 796.323.071 – krepšininkai.
- 796.325.071 – tinklininkai.
- 796.332.071 – futbolininkai.
- 796.333.071 – regbininkai.
- 796.344.071 – tenisininkai, badmintonininkai.
- 796.42.071 – bėgikai, sportinio ėjimo sportininkai.
- 796.43.071 – šuolininkai, disko metikai, kūjo stūmikai.
- 796.52.071 – alpinistai.
- 796.6.071 – dviratininkai.
- 796.7.071 – automobilių, motociklų sporto lenktynininkai.
- 796.8.071 – sunkiosios atletikos sportininkai (klasikinės imtynės, boksas, dziudo, sumo ir kiti).
- 796.86.071 – fechtuotojai.
- 796.9.071 – žiemos sporto rūšių sportininkai (slidininkais, rogučių sportas, čiuožimas).
- 796.96.071 – ledo rutulio žaidėjai.
- 797.12.071 – irkluotojai.
- 797.14.071 – buriuotojai.
- 797.15.071 – motorlaivių sportininkai.
- 797.54 – oro baliono sportas.

797.55.071 – sportinio skraidymo, sklandymo lakūnai, deltaplaneriai.

798 – jėjimo sportas.

799 – sportinė žūklė.

799.3 – šaudymo sportas.

UDK 81/82: kalba ir literatūra

811.172(092) – lietuvių kalbininkas

821.172(092)(084.1) – lietuvių rašytojo fotografija.

821.174(092)(084.1) – latvių rašytojo fotografija.

821.161.1(092) – rusų kalba rašantys rašytojai

821.161.1(474.5)(092) – Lietuvos rašytojai, rašantys rusų.

821.162.1(092) – lenkų rašytojai.

821.161.2(092) – ukrainiečių rašytojai.

UDK 9:

902.034 – povandeninė archeologija

902.2 – archeologiniai lauko darbai ir kasinėjimo vietos.

903/904 – Priešistorė. Priešistoriniai radiniai. Artefaktai.

904 – įvairių istorinių laikotarpių kultūrų archeologiniai radiniai.

908 – šalinya, kraštotyra.

908(474.5) – Lietuvos kraštotyra.

912 – netekstiniai regiono pateikimas (žemėlapiai, gaubliai, atlasai ir kt.):

912.43(474.5) – Lietuvos žemėlapiai, kartografiniai vaizdai ;

912.643 – gaubliai.

913 – regioninė geografija

913(4) – Europos geografija.

913(474.5) – Lietuvos geografija.

913(431.1)(091) – Prūsijos istorinė geografija.

929 – biografinės studijos. Biografijos:

929:2-36 – šventųjų gyvenimai;

929:272-732.2 – popiežių biografijos;

929:75-051 – tapytojų biografijos;

929.5 – Genealogija.

929.6 – Heraldika (galima smulkinti pagal vaizdą, spalvą ir kitus pažymius).

929.7 – Kilmigieji. Diduomenė. Titulai. Kilmingųjų luomai. (Galima smulkinti pridedant specialiuosius rodiklius.):

929.7.031 – kilmingųjų luomo būdingi bruožai, susiformavimas ir struktūra.

929.71 – riterių ordinai, pasižymėjimo ženklai, apdovanojimai.

929.9 – Vėliavos (galima smulkinti pagal vėliavų organizacinę priklausomybę)

930 – istorijos mokslas. Istoriografija.

94 – Visuotinė istorija :

94(100)“1914/1918“(093) – Pirmojo pasaulinio karo oficialūs istorijos šaltiniai (pvz. kronikos, dienoraščiai);

94(100)“1939/1945“(093) – Antrojo pasaulinio karo oficialūs istorijos šaltiniai (pvz. kronikos, dienoraščiai);

94(474.5)“1941/1944“ – Vokiečių karinė okupacija;

94(474.5)“1944/1953“ – antroji sovietų okupacija. Rezistencija, represijos, deportacijos;

94(474.5)“1940/1990“ – Sovietų okupacija ir aneksija;

94(474.5)“1990/...“ – Lietuvos respublika, 1990 kovo 11 d. - ...;

94(47+57) – Sovietų sąjungos istorija.

94(470) – Rusijos federacijos istorija

94(430) – Vokietijos istorija.

94(431.1) – Prūsijos istorija

94(431.1)(=172) – lietuvių istorija Prūsijos valstybėje.

94(438) – Lenkijos istorija.

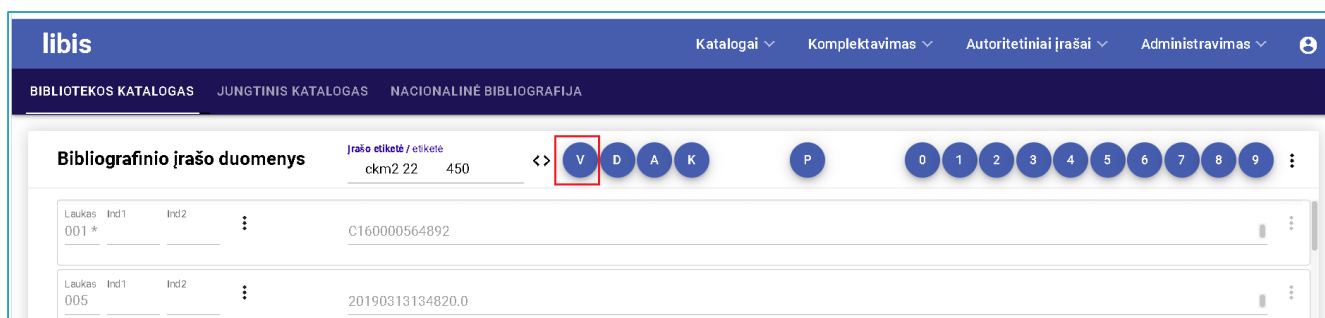
94(474.3) – Latvijos istorija.

94(474.5)(=112.28) – Lietuvos žydų istorija.(Lietuvoje ir kitose Europos valstybėse žydai kalbėjo **Jidiš** kalba)

94(=411.16) – Žydų istorija. (Oficiali pasaulio žydų kalba **Ivritas**).

7-- Atsakomybės blokas

Foto dokumento autoriaus visada pirmiausia stengiamasi jo ieškoti Vardų bazėje. Meniu eilutėje spauskite ženkliuką „V“. Vardų paieškos langas

29 pav. Meniu eilutė „Vardų“ bazės pažymėtu ženkliuku

Toliau asmenvardžio paieška ir įkėlimas į pasirinktą lauką vyksta analogiškai kaip aprašyta “Kortelė „Vardai“ (p. 17–18). Pasirenkamas ryškiu šriftu užrašytas asmenvardis – toks asmenvardis

yra patikrintas (aprobuotas) Lietuvos nacionalinės bibliotekos specialistų. Jei sistema randa keletą vienodų asmenvardžių, informaciją apie juos patikrinti galima paspaudus (paryškinus) tą konkretų vardą. Dešinėje pusėje atsiranda langas, kuriame galima patikrinti duomenis apie šį autorių:

30 pav. Aprobuojų asmenvardžių patikrinimo langas

Jei jūsų pasirinktas asmenvardis pateiktas neryškus, paspaudus jį, dešinėje pusėje atsiradusiame lange bus parašyta kokia pavardė bus įkelta į pasirinktą lauką.

Visgi, jei abejojama, ar iš rastų bazėje asmenvardžių, kuris nors atitinka autorių, užpildoma speciali, su LNB autoritetinių įrašų sudarytojais bendrinama lentelė, analogiškai kaip aprašyta “Kortelė „Vardai“ (p. 17–18).

Jei 317 lauke pateikėte duomenis apie dovanotoją(us), autografo autorių(ius). Asmenvardis pateikiamas analogišku būdu, kaip aprašyta aukščiau, tik pasirenkamas

703 laukas asmeniui ir užpildomas (jei reikia įterpiamas) \$5 polaukis analogiškai, kaip 317 \$5 polaukyje.

713 laukas kolektyvui ir užpildomas (jei reikia įterpiamas) \$5 polaukis analogiškai, kaip 317 \$5 polaukyje.

31 pav. 703 lauko užpildymo pavyzdys

Jei autorius nerandamas vardų bazėje, jo duomenis reikia pateikti specialioje, su LNB autoritetinių įrašų sudarytojais bendrinamoje lentelėje, kaip aprašyta šios priemonės 17–18 p.

Visuose 7-o bloko laukuose privalo būti užpildytas polaukis - **\$4 Santykio kodas**, kitaip nebus leista išsaugoti užpildyto lauko.

Rekomenduojama metodinė literatūra ir standartai

- ✓ Kompiuterinių bibliografinių įrašų sudarymo metodika / Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka ; [parengė Liubovė Buckienė, Eglė Marčėnienė, Danutė Sipavičiūtė, Regina Varnienė]. Vilnius : Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2007. 477, [1] p.
- ✓ ISBD (NBM) : neknyginės medžiagos tarptautinis standartinis bibliografinis aprašas / [vertimo redaktorės Nijolė Marinskienė, Aurelija Tebelškienė, Regina Varnienė (atsakomoji redaktorė) ; iš anglų kalbos vertė Marija Prokopčik]. Vilnius : Lietuvos nac. M. Mažvydo b-ka, 2002. 107, [1] p.
- ✓ ISBD: tarptautinis standartinis bibliografinis aprašas / Tarptautinė bibliotekų asociacijų ir institucijų federacija (IFLA) ; [lietuviškąjį vertimą parengė Nijolė Marinskienė, Regina Varnienė-Janssen, Tomas Auškalnis]. Vilnius : Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, 2013. 302, [1] p.
- ✓ LIBIS analizinių įrašų sudarymo metodika : integruojamasis išteklius / Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka ; redaktorė-sudarytoja Danutė Sipavičiūtė, sudarytojai-darbo grupė Ringailė Bagušytė, Audronė Baškienė, Aušra Jurevičienė, Ainė Markevičiūtė, Sofija Matiukaitė, Danutė Miliukaitė, Dalia Pečiulienė, Vida Pelegrin, Vilma Račkauskaitė, Danutė Sipavičiūtė, Danguolė Vagner. Vilnius, 2022. 132 p.
- ✓ LIBIS išteklių įrašų sudarymo vadovas : integruojamasis išteklius / Lietuvos Nacionalinė Martyno Mažvydo Biblioteka ; sudarytoja-atsakingoji redaktorė: Genutė Rutkauskienė. Vilnius, 2022. 767 p.
- ✓ Universalioji dešimtainė klasifikacija (UDK) : sutrumpintos lentelės / Lietuvos Nacionalinė Martyno Mažvydo Biblioteka. Informacijos ir komunikacijos mokslų departamentas. Informacijos procesų skyrius ; parengė Dalia Noreikienė. Vilnius, 2022. 267, [1] p.